

Analiza socjologiczna grupy respondentów oraz koncepcja badań i ich realizacja.

Badania zostały zrealizowane na przełomie roku 2018 i 2019, na zlecenie NIW w ramach konkursu na badania ewaluacyjne dotyczące wybranych NGO i skuteczności ich działań w promowaniu idei społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowania postaw obywatelskich swoich członków. Przyjąłem założenie, iż z punktu widzenia poznawczego ale i pragmatycznego, cennym byłoby skontrastowanie efektywności działań rozpoznawalnych na mapie NGO sów podmiotów, które skoncentrowane są na działalności adresowanej do młodego pokolenia Polaków i w różnej formie co do swojej specyfiki starają się kształtować w nich określone postawy. Pytaniem kluczowym jest to, czy w obrębie działań misyjnych, statutowych, które obligują NGO do podejmowania określonych działań i aktywności, sprzęgają się one i/lub są obok nurtu związanego z kształtowaniem postaw obywatelskich. Badania mają charakter ilościowo-jakościowy, opierały się na transgresji metod, oprócz analiz ilościowych, które wynikają z analizy statystycznej badań kwestionariuszowych, zawierają ankiety on-line w których zawarto pytania zarówno o naturę statystyczną jak i opisową.

Do grupy zasadniczych pytań badawczych zaliczamy:

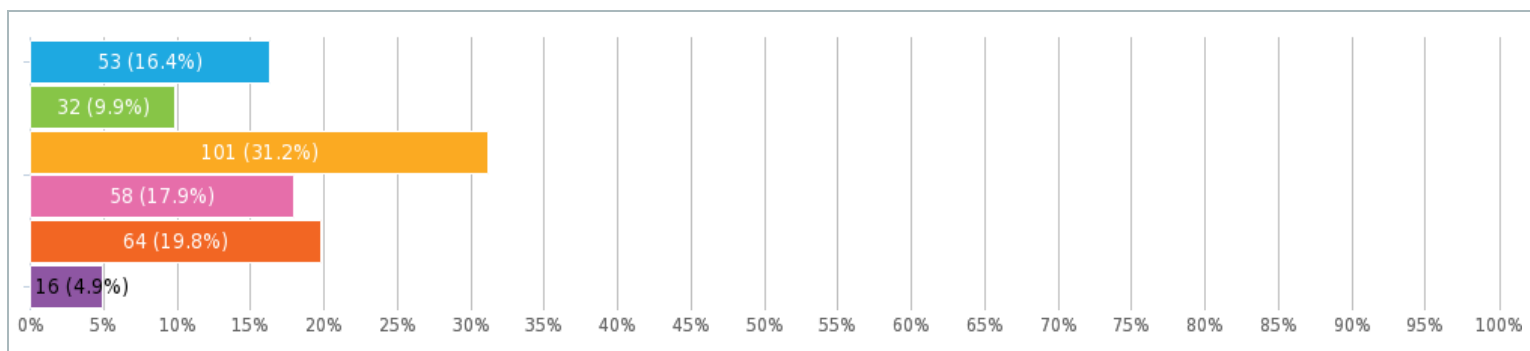
1. Jaka jest ilościowa partycypacja młodzieży w działaniach?
2. Jaka jest charakterystyka tych inicjatyw, czyli za jakimi sprawami młodzi "chodzą" (próba stworzenia typologii spraw podejmowanych przez młodzież, w oparciu o podobne jak wyżej kryteria różnicujące)?
3. Jaka jest jakościowo-ilościowa różnica w inicjatywach podejmowanych przez badane NGO?
4. Jakie są mechanizmy wsparcia do podejmowania inicjatyw oddolnych w porównaniu NGO vs młodzież niesformalizowana?
5. Jakie są blokady dla podejmowania oddolnych inicjatyw obywatelskich zarówno w działaniach NGO, jak i młodzieży niesformalizowanej?
6. Czy dokonuje się zmiana postaw wśród badanych partycypantów oddolnych inicjatyw społecznych w odniesieniu do partycypacji w ogóle i aktywności obywatelskiej w ogóle?

Poniżej przedstawiam uzyskane odpowiedzi, z próbą ich interpretacji:

1. Z którym środowiskiem identyfikujesz się najbardziej?

Wybór opcji, odpowiedziano **324x**, brak odpowiedzi **1x**

	Odpowiedzi	Udział
 Harcerstwo	53	16.4 %
 Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży	32	9.9 %
 Młodzieżowe rady	101	31.2 %
 Młodzież aktywna poza wyżej wymienionymi strukturami	58	17.9 %
 Nie uważam się za osobę społecznie aktywną	64	19.8 %
 Inne	16	4.9 %

2. Jeśli wybrałeś/aś "inne", proszę napisz jakie.

Pytanie otwarte, odpowiedziano **228x**, brak odpowiedzi **97x**

- Organizacje proobronne i ratownicze
- Młodzieżówka partyjna, partia polityczna, rada dzielnicy
- LGBT
- Pokoju patrol, centrum edukacji obywatelskiej, parlamentów studentów rp
- Udzielam się na tle klasy (nwm czy się liczy), załatwiam jej wiele spraw organizacyjnych.
- Młodzież aktywna okazjonalnie, akcyjnie w wolontariatach, mniejszych projektach, staram się bardziej, ale klasa maturalna i praca mnie ogranicza
- Orkiestra
- oaza, samorząd bursy, wolontariat
- Młodzieżówka Partii Wolność
- Wolontariat w Polsce, wilontariat międzynarodowy (workcamp), erasmus+
- Organizacje pozarządowe tj. Stowarzyszenie WIOSNA (Akademia)
- Liturgiczna służba ołtarza
- Alkoholicy
- (2x) Ruch Światło-Życie
- Schola młodzieżowa
- Treningi piłki nożnej
- Wolontariat, Teatr, Koło Filmowe i inne
- Młodzież Wszechpolska
- Byłem kilka lat temu w Szkolnym Kole Caritas
- Ewangelizacyjny Ośrodek Licheński Kecharitomene, Neokatechumenat, Pielgrzymki
- Straż pożarna
- Akademickie koło Stowarzyszenia Elektryków Polskich

Jak wynika z uzyskanych zestawień, w badaniu on-line udało się pozyskać zróżnicowaną reprezentację młodzieży zarówno aktywnej w sformalizowanych strukturach, największą reprezentację osiągnęliśmy w przypadku MRM, ZHR, KSM przy czym ¼ z respondentów, to osoby określające siebie jako nie aktywne w sformalizowanych strukturach Stowarzyszeń. Mimo, że dokonano dość zmasowanego bodźcowania wobec członków i liderów wybranych NGO (ZHR, MRM i KSM) okazuje się, że z dużym oporem podejmowano zadanie wypełnienia ankiety, potencjalni respondenci (gdyż podobna ilość ok 60 osób) jej nie skończyła i/lub po otwarciu (33 osoby), zaraz wygasła. Nie zrozumiała to dla nas postawa, zresztą powtarza się w wielu badaniach ankietowych, wydaje się, co wymagałoby innych analiz badawczych na temat zmęczenia respondentów indagowaniem badawczym i/lub przewrażliwienia ich na punkcie RODO czy pochodnych tego aspektu. Uwzględniwszy fakt, że ankieta on-line była adresowana głównie do młodzieży aktywnej, która (tak zakładaliśmy) ma inne (bardziej zadaniowe) podejście do tego typu działań, optymizm badawczy zakładał łatwość zrealizowania projektu badawczego. Niestety realia nieco nas przytłoczyły, okazuje się, że mimo wielokrotnego i różnego bodźcowania, zarówno ze strony samego autora badań, jak i liderów opinii w danych

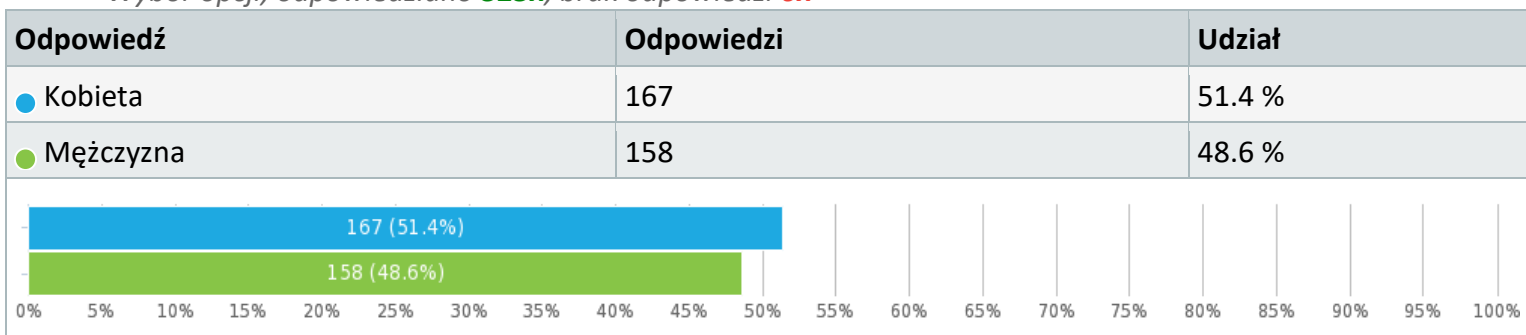
środowiskach, poziom reprezentacji jest wątpliwy, a badania wymagają kolejnej kwerendy, na inaczej dobranej i zorganizowanej kohorcie badawczej. Nie zmienia to postaci rzeczy, że uzyskanie wyników daje kierunkowe wskazania co do tropów badawczych i interpretacyjnych na już i na przyszłość.

Innym zupełnie aspektem jest grupa określona w badaniu ex-post jako „nie uważam siebie za osobę społecznie aktywną”, zarówno korelacja między pytaniami, a także wywiady próba weryfikacji indywidualnej tej autodefinicji, wskazują, że część z badanych (w tej grupie jest to 21 %) nie interpretują tego co robią za aktywność społeczną, tylko normalny, standardowy „ich styl bycia”, „po prostu ja już tak mam, że muszę coś robić”, „nie widzę w tym niczego szczególnego, po prostu włączam się i tyle, nie ma tu żadnej ideologii”, „już taką/ takim jestem”.

Zresztą wątki dotyczące autodefiniowania siebie, zarówno w kontekście wąskim (czyli ja-ja- jako osoba społecznie zaangażowana) oraz szerszym (ja- moja organizacja), będzie przeplatał się w tym Raporcie. Na początek warto zainspirować Czytelnika, do takiego odczytywania wyników, które uwrażliwione są na ten właśnie akcent: **jestem jaki jestem z natury rzeczy, mojej self conception**, czy raczej **takim się staję, przez wpływ kontekstów socjalizacyjnych, szczególnie misji organizacji, w której działam**. Innym wątkiem, ale to już dla kolejnych badań jest problem SPRAWSTWA, bądź inaczej mojego (jednostkowego) czynienia z „mojej” organizacji, środowiska na jaki mam wpływ i odpowiadającej „moim marzeniom”. Wiem, że trudno badać marzenia, niemniej chodzi tu o to, na ile jednostka ma moc sprawczą, żeby Związek, Stowarzyszenie, Rada uzyskiwał taki charakter, wizerunek, profil, który jest owocem aspiracji, pracy i dokonań konkretnej OSOBY (mnie samego).

3. Podaj swoją płeć.

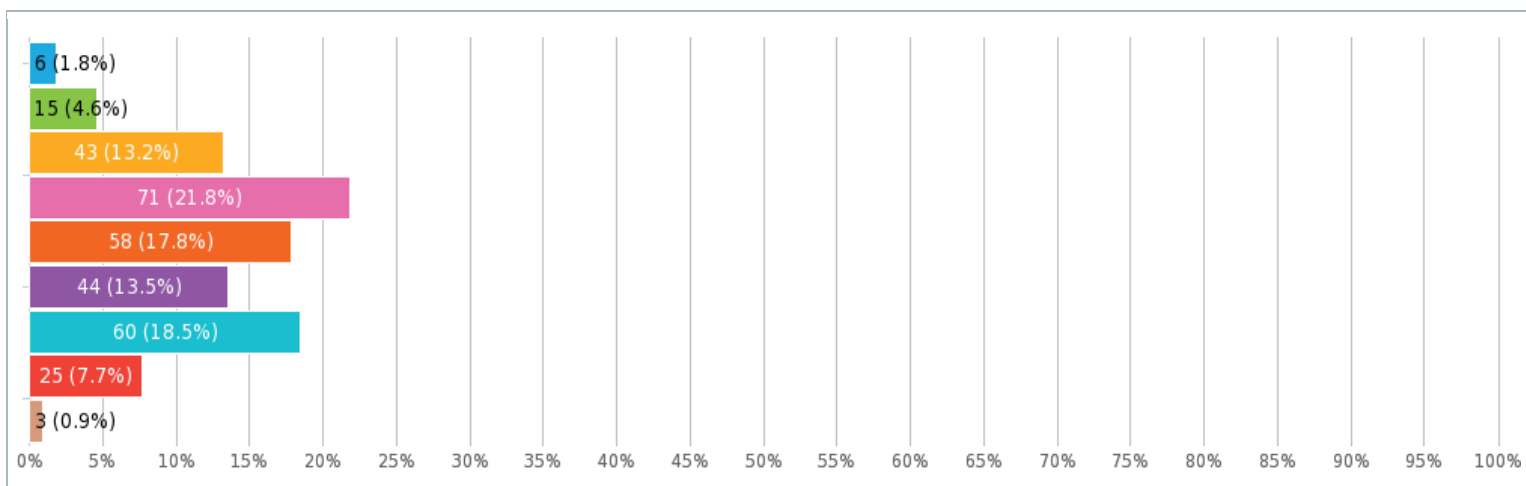
Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

4. Podaj swój wiek.

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

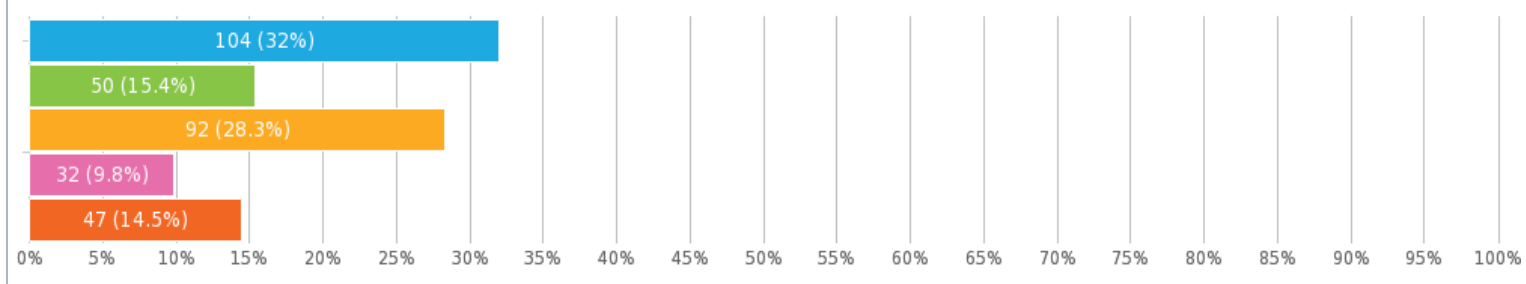
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Poniżej 15 lat.	6	1.8 %
● 15 lat.	15	4.6 %
● 16 lat.	43	13.2 %
● 17 lat.	71	21.8 %
● 18 lat.	58	17.8 %
● 19 lat.	44	13.5 %
● 20 - 25 lat.	60	18.5 %
● 26 - 30 lat.	25	7.7 %
● powyżej 30 lat.	3	0.9 %

5. Podaj swoje miejsce zamieszkania.

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

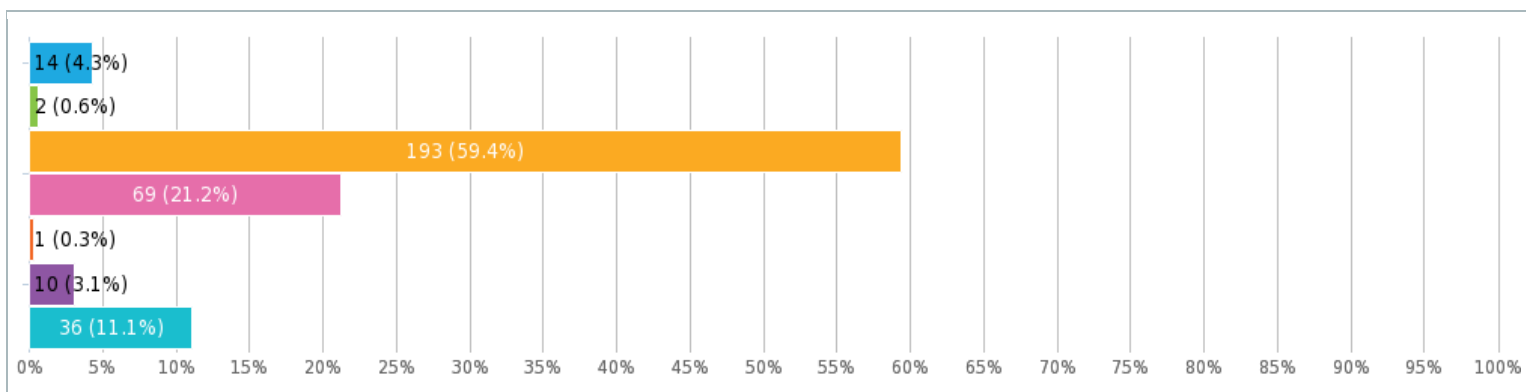
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Gmina do 20 tys. mieszkańców.	104	32 %
● Miasto do 20 tys. mieszkańców	50	15.4 %
● Miasto powyżej 20 tys. mieszkańców.	92	28.3 %
● Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców.	32	9.8 %
● Miasto powyżej 500 tys. mieszkańców.	47	14.5 %

6. Podaj swoje wykształcenie.

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Jestem uczniem/uczenicą szkoły podstawowej.	14	4.3 %
● Jestem uczniem/uczenicą szkoły branżowej.	2	0.6 %
● Jestem uczniem/uczenicą szkoły średniej.	193	59.4 %
● Jestem uczniem/uczenicą szkoły wyższej.	69	21.2 %
● Posiadam wykształcenie zawodowe.	1	0.3 %
● Posiadam wykształcenie średnie.	10	3.1 %
● Posiadam wykształcenie wyższe.	36	11.1 %

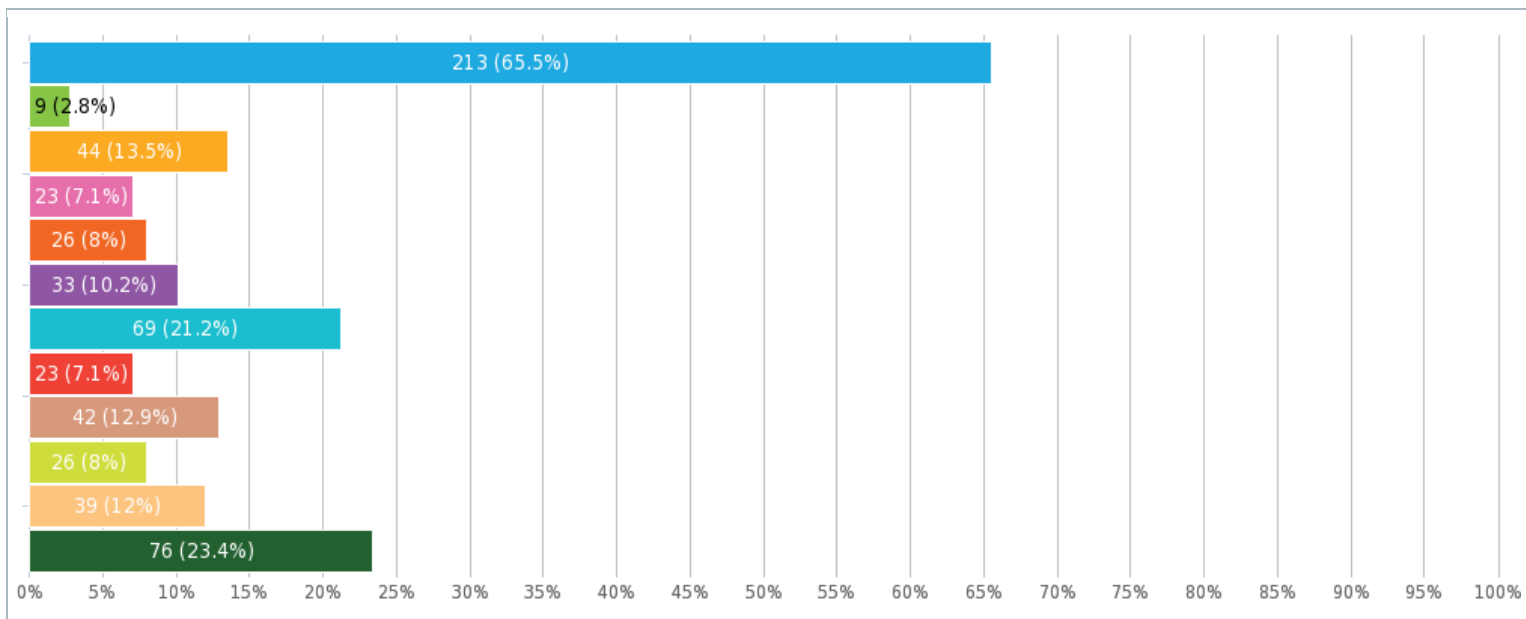
Profil naszych respondentów skoncentrowany jest na zestandaryzowanym zestawie cech (większościowych): jest to uczeń/ uczennica (dziewczyny/ chłopcy po ok.50%), szkoły średniej (59,4%), bądź studenci (21,2%), bądź absolwenci SW (11,1%). Wywodzą się z reguły w małych miejscowości (do 20 tys mieszkańców – słowem prowincji) (45,4%), lub miast powyżej 20 tys (28,3%) i w ¼ z aglomeracji wielkomiejskich. Ta nadwyżkowość młodzieży prowincjonalnej, także w badaniach tego typu nie dziwi, gdyż z mojego doświadczenia wynika, że to właśnie oni (małomiasteczkowi) mają mniej szans, okoliczności, przypadków, kiedy to mogą spojrzeć na siebie w „lustrze badawczym”, co same w sobie -akt badawczy- może być edukacyjnie bardzo intrygujący, poznawczo cenny i pożądany. Innymi słowy, młodzież- idąc słowami Bednarka- małomiasteczkowa- jest mniej zmanierowana i zblazowana w tej sprawie, dlatego też chętniej uczestniczy w tego typu działaniach.

II. Analiza ze względu na kryterium doświadczenia bycia członkiem NGO

7. Jakie jest Twoje doświadczenie w różnych aktywnościach?

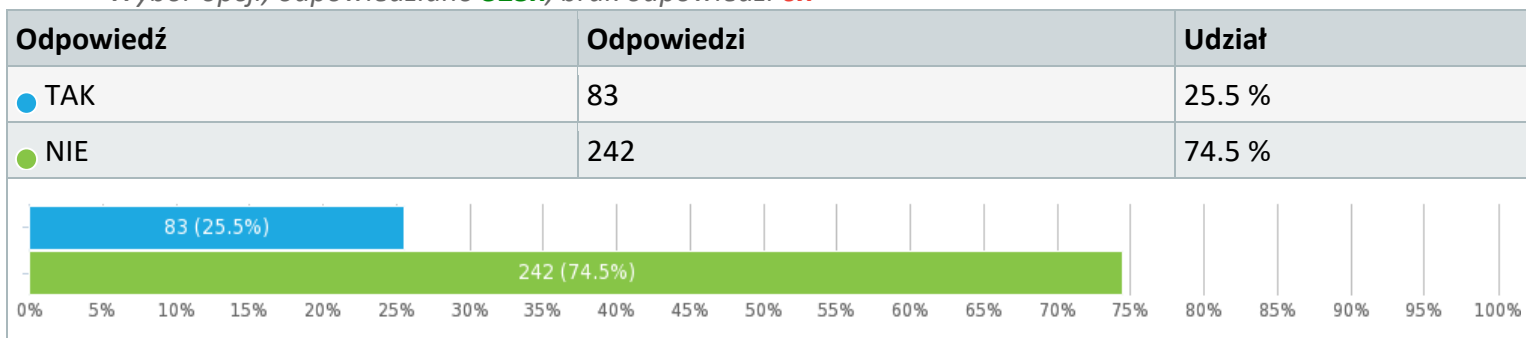
Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
Byłem/am członkiem/członkinią organu samorządu uczniowskiego.	213	65.5 %
Byłem/am członkiem/członkinią organu samorządu studenckiego.	9	2.8 %
Byłem/am członkiem/członkinią organizacji pozarządowej lokalnej.	44	13.5 %
Byłem/am członkiem/członkinią organizacji pozarządowej regionalnej.	23	7.1 %
Byłem/am członkiem/członkinią organizacji pozarządowej ogólnopolskiej.	26	8 %
Byłem/am członkiem/członkinią Rady Młodzieżowej.	33	10.2 %
Jestem członkiem/członkinią organu samorządu uczniowskiego.	69	21.2 %
Jestem członkiem/członkinią organu samorządu studenckiego.	23	7.1 %
Jestem członkiem/członkinią organizacji pozarządowej lokalnej.	42	12.9 %
Jestem członkiem/członkinią organizacji pozarządowej regionalnej.	26	8 %
Jestem członkiem/członkinią organizacji pozarządowej ogólnopolskiej.	39	12 %
Jestem członkiem/członkinią Rady Młodzieżowej.	76	23.4 %

8. Czy pełniłaś/pełniłeś jakąś funkcję w organizacji pozarządowej (NGO)?

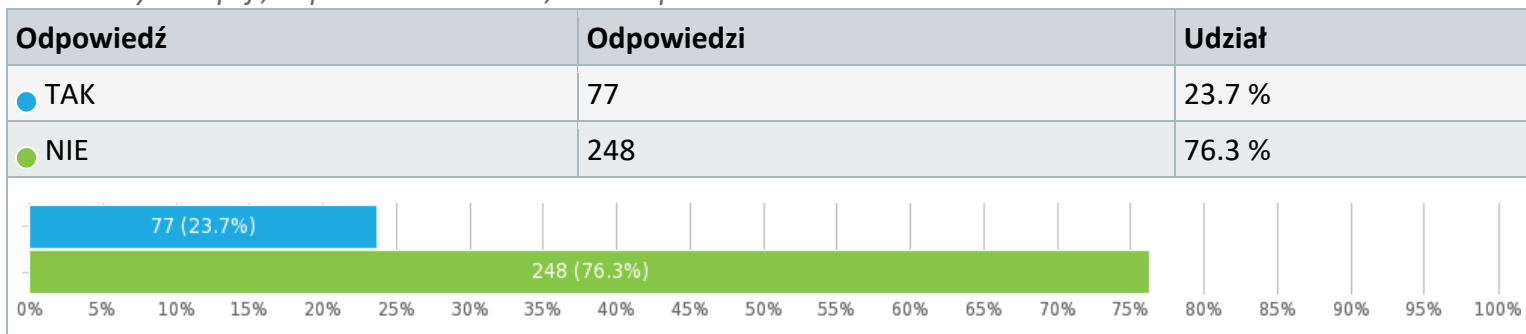
Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

9. Jeżeli TAK, napisz jaką funkcję pełniłaś/pełniłeś.

10. Czy pełnisz jakąś rolę w organizacji pozarządowej (NGO)?

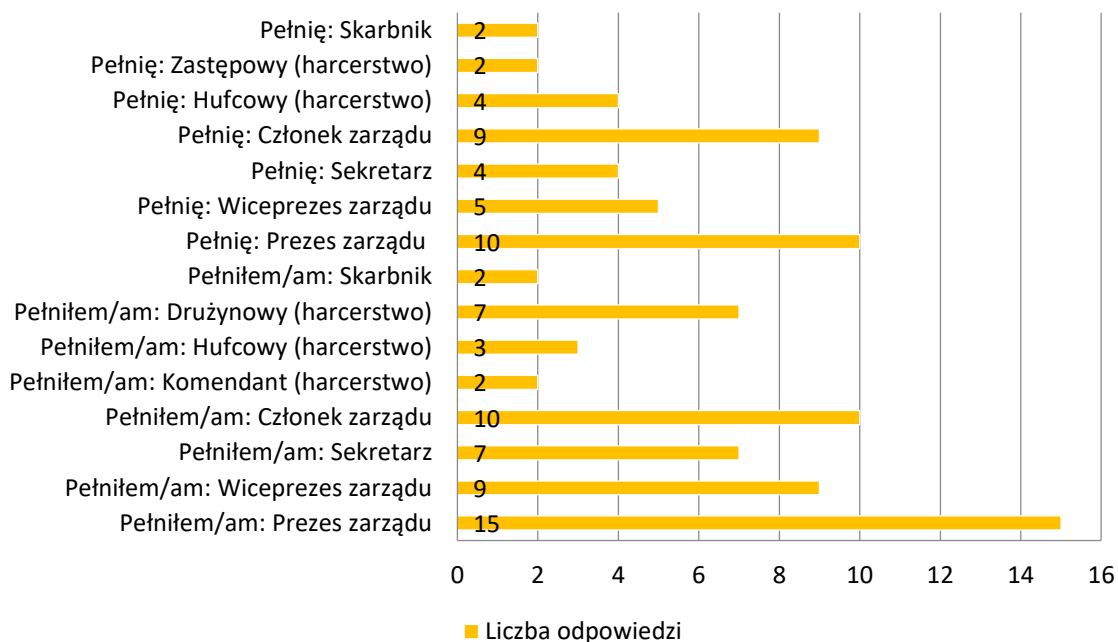
Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

11. Jeżeli TAK, napisz jaką pełnisz funkcję.

Pytanie otwarte, odpowiedziano **306x**, brak odpowiedzi **19x**

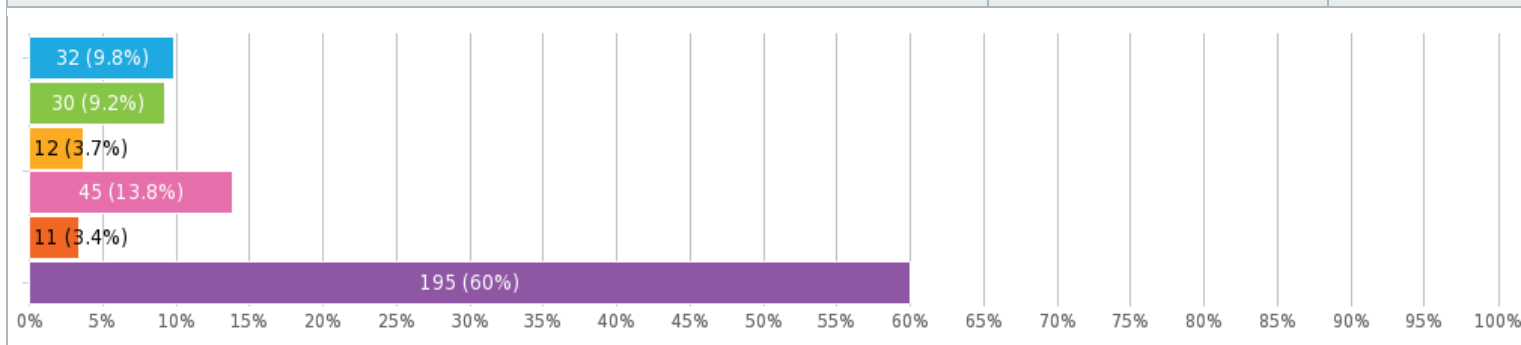
Badania Młodzi Obywatele 2018, Opracowanie pytań nr 9 (Jaką funkcję w NGO pełniłeś/aś?) i 11 (Jaką funkcję w NGO pełnisz?)

12. Ile lat trwa Twoja aktywność w organizacji pozarządowej (NGO)?

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
1 rok.	32	9.8 %
2 lata.	30	9.2 %
3 lata.	12	3.7 %
4 lata.	45	13.8 %
5 lat i więcej.	11	3.4 %
Nie jestem aktywna/y w organizacjach pozarządowych.	195	60 %

Analizując zestawienia dotyczące pytań 7-12, okazuje się, że większość badanych (86,7%) wywodzi się z samorządu uczniowskiego- warto idąc tą drogą badawczą skoncentrować się na zyskach wynikających z tej działalności w tak młodym wieku. Z punktu widzenia kształtowania postaw społecznych, obywatelskich jest to jak najbardziej pożądany model. **Nasze badania potwierdzają to przekonanie, że kto wcześniej zaczyna swoją „karierę” organizacyjną, tym korzystniej wpływa to na jej/jego kontynuację¹.** Wynika to z „doświadczenia w praktyce”, czyli zarówno przywoływane w pytaniach kolejnych (7,9,11) ścieżki doświadczenia różnych funkcji, czy podejmowania ról w samorządzie, pozwala im obejrzeć problemy jakimi się zajmują z różnych punktów widzenia. Poszerza to zakres ich kompetencji i umiejętności poruszania się w polu bycia reprezentantem grona rówieśniczego. Najczęściej proces „kontynuacji” wyraźnie uwidacznia się w drogach rozwojowych dzisiejszych aktywistów z dwóch środowisk, głównie Młodzieżowych Rad, gdzie poziom „kalkowania samych siebie” i przejścia z SU do MRM występuje w przypadku 2/3 respondentów wywodzących się z MRM. Co prawda uczestnictwo w pracach w SU powtarza się także w gronie harcerskim lub KSMowiczów, aczkolwiek rzadziej. Poza tym element ten, kontynuacji i „nachodzenia na siebie obszarów doświadczeń i aktywności” najbardziej spójne i logiczne jest na linii SU-MRM, co sporadycznie dokonuje się na linii ZHR-SU, KSM-SU. W procesie dociekania badawczego i zrozumienia dlaczego tak się dzieje, respondenci i interlokutorzy twierdzą, że „jest to logiczna kontynuacja w SU robiliśmy podobne rzeczy co w MRM, tylko na innym poziomie” (Ola, l.17); „i tu jest samorząd i tu, tylko ja troszkę starsza” (Jola, l.19); „znam się na sprawach samorządu i robię to co lubię i znam” (Kuba l.18) W przeciwnym biegunie znajdują się wypowiedzi członków ZHR i KSM, „to inny świat, inne sprawy, inne rzeczywistości, ja bardziej ewangelizuję niż organizuję” (Tomek, l.18 KSM); „nie wydaje mi się oczywiste, że harcerz ma coś do zrobienia na linii my-samorząd gminy, to troszkę nie nasze podwórko” (Maciek, l.19 ZHR); „ja byłam w SU ale wolę być harcerka, to mnie bardziej kręci. No jasne, że nie jest to, tym samym” (Aga l.18, ZHR). Zresztą, podobne pytanie zostało skierowane do liderów / aktywistów młodzieżowych podczas równoległych badań łódzkich². Wiążąc te dwa tropy badawcze, stawiam tezę o wytwarzaniu się tzw. „Stowarzyszeniowych Wież z Kości Słoniowej”. W kolejnych analizach zobaczycie Państwo, że jest coś na rzeczy, w działalności młodych i z młodymi, co się rozprzega. Zamiast mieć efekt kumulacji, wzmocnień, nakładających się na siebie kolejnych warstw „dachówek”- kształtujących synergie oddziaływań w kontekście postaw obywatelskich, zbyt często nie ma współdziałania, nie ma efektu „kącika oka”, którym potrafimy dostrzec, że obok naszego MRM, jest jeszcze ZHR czy KSM, czy DA i zwrotnie, z którym możemy robić coś wspólnie. Budujemy samolubne i odrębne struktury, które w praktyce mogą i powinny wchodzić z miks programowo-realizacyjny z podobnymi do siebie, czy to z uwagi na podmiot, czy przedmiot działań. Z badań, które w tej próbie przedstawiam, nic takiego nie wynika. NGOsy mają dobre samopoczucie i mniemanie o sobie, nie lubią konkurencji, to efekt

¹ Rekomendacja nr 1 konieczne badania reprezentatywne nad typologią ścieżek socjalizacji ku pełnej aktywności obywatelskiej. Na ile i w jakim stopniu doświadczenie SU (samorządu uczniowskiego) jest kanoniczną drogą, a na ile inne (jeśli tak, to jakie) NGO są ku temu sprzyjające?

² Badania realizowane pod hasłem „Eksperyment Łódzki” dotyczące kształtowania się postaw młodzieży województwa łódzkiego wobec problemu dopalaczy. Realizowane przez prof. Dr hab. Jacka Kurzępę w roku 2018/2019, zawierały w sobie także konieczność opisu reakcji i działań wobec tego problemu między innymi organizacjami, stowarzyszeniami pracującymi z i nad młodzieżą. Dlatego też realizowałem wywiady z liderami NGO, organizacjami i stowarzyszeniami, wśród których (rzecz jasna) było ZHR i MRM Łódź oraz DA (duszpasterstwo akademickie). Okazuje się, że linia demarkacyjna problemów, jakimi się zajmuje DA, ZHR niekiedy MRM doprowadzają do braku współpracy, nie przenikania się, tworzą się tzw. „Stowarzyszeniowe Wieże z Kości Słoniowej”, w których ich członkowie czują się BAZPIECZNIE, dbają o CZYSTOŚĆ formacyjną, aksjologiczną, nie widzą potrzeby otwierania się na kontrowersyjne kwestie społeczne i problemy. Symptomatyczne i niestety reprezentujące pogląd środowisk duszpasterskich jest twierdzenie: „my w to nie wchodzimy, nie zajmujemy się tym (chodzi o profilaktykę dotyczącą dopalaczy), bo po prostu nie wiemy jak wtedy reagować. Mieliśmy w czasie rekolekcji szkolnych, takie doświadczenie i rozwalilo to rekolekcje w całości. Poza tym, mamy swój charyzmat, swój świat wartości i wcale nie potrzebujemy wpuszczać do siebie „złego”, grzechu, czegoś co splugawi nasz świat. Chcemy bronić naszego Świata, naszych wartości i ludzi, którzy tu szukają schronienia, dobrze się czują i NIE MUSZA naprawiać całego świata. Starczy, że pracują nad sobą” (O. Jacek, l.52, DA Łódź)

tw „grandosy”, ale dlaczego nie znajdują sprzymierzeńców, to ważne pytanie, jest efektem czego? No właśnie kilka interpretacji poddałem zarówno w tekście głównym, jak i w przypisie nr.1, nie są one wystarczające i skończone. **Jest to kolejna rekomendacja dla NIW o powierzeniu tego typu analiz kolejnym badaczom³.**

Zatem mamy jedną z typowych ścieżek wrastania w aktywność na rzecz innych, czyli doświadczenie bycia członkiem samorządu uczniowskiego (SU). W doświadczeniu aktywistów-respondentów z MRM jest to wskaźnik (33,6%), natomiast w przypadku ZHR (11,1%), zaś KSM 9(,7%). Inna wyraźną ścieżką jest aktywność w lokalnych NGO, czyli małych lokalnych Stowarzyszeń, Organizacji, grup pasjonatów. Wskaźniki procentowe to 26,4 % respondentów na to wskazuje, podczas , gdy w przypadku NGO ów o zasięgu ogólnopolskim zaledwie w 20 %. Jeśli miałbym zrozumieć, to co wygląda na chaotyczne, gdyż mamy świadomość, że ZHR i KSM mają reprezentacje ogólnopolską, czyli należałoby oczekiwać zupełnie innych wskazań procentowych. Okazuje się, znów ten wątek badawczy został zweryfikowany poprzez badania jakościowe, wywiady z uczestnikami badań ankietowych na temat ich świadomości, co to znaczy, że jesteś w Drużynie ZHR? Czy tylko, to, że to Twoje Logo, czy fakt, że jest to organizacja ponad lokalna, ogólnopolska? Podobnie jak KSM. Mimo, że ten wątek zazębia się z komponentem kognitywnym wiedzy o strukturach społeczeństwa obywatelskiego, to już teraz warto wskazać na nikły poziom tej wiedzy. Szczególnie w sensie identyfikacyjnym, kim jako ZHR, KSM jesteśmy? Czy to jest w ogóle NGO i co to jest ten NGO? „Przecież my jesteśmy z ZHR u a nie z NGO”- oskarżył mnie jeden z rozmówców⁴.

Jednocześnie zwróciliśmy uwagę na to, czy respondenci pełnili jakieś funkcje, czy też nie doświadczyli tego typu zadań. Okazuje się, że (co oczywiście wynika z wieku większości respondentów) w 74,5 % nie pełnili żadnych funkcji. Natomiast kafeteria możliwości / wielości bycia funkcyjnym jest bardzo szeroka, mimo, że dotyczy zaledwie 1/4 badanych. Kłopotem badacza jest okoliczność, że na to i podobne pytania otwarte, respondenci, mimo, że wywodzą się ze środowisk „nieprzeciętnych” nie uniknęli żartów, badawczych fusów, które niczego do wiedzy badaczy nie wносиło. Jeśli zaś wspomina trudności z prowadzeniem badań o podobnym charakterze, to rzeczywiście w ostatnich latach, kłopot z tym związany jest poważniejszy. Wielość ankiet, na tematy istotne i całkiem błahe doprowadza do sytuacji, że respondenci, uważają, że badaniem socjologicznym jest „byle jaka „ankieta lub plik do uzgodnień stanowisk, daty, czy miejsca spotkania. Korzystają z tego nagminnie i w sytuacji, gdy ankietę ma więcej niż 3 do 5 pytań, umierają!

Klasycznym przykładem zagubienia, czy raczej ignorancji w zakresie tego kim są jako osoby uczestniczące w życiu i działalności swoich organizacji objawia się w pytaniu 12. Oto w prostym pytaniu o tym jak długo działają aż 65% respondentów twierdzi, że : „Nie jestem aktywna/y w organizacjach pozarządowych”. Co oczywiście bawi badacza, który powinien powściągnąć swoje emocje, ale...skoro mamy tu reprezentacje MRM, ZHR, KSM i aktywnie działają w tych organizacjach, pełnią w nich funkcje i jednocześnie twierdzą, że nie należą do rodziny NGO-sowej? To nie tylko dziwi ale i zdumiewa! Skąd to się bierze, ignorancja, brak potrzeby identyfikacji, a może po prostu zbyt hermetyczny kombinezon własnej organizacyjnej tożsamości? I o ile, ten ostatni wątek zarówno w przypadku ZHRu (harcerzy w ogóle) jest to jeden z elementów oddziaływań wychowawczych, tak w przypadku MRM czy KSMu, które takiego wymogu nie mają, poziom braku uwspólnienia się w Trzecim Sektorze zadziwia.

I element ten wiąże mi się oczywiście z kontekst tezy o Wieży z Kości Słoniowej- zawężania perspektywy k-sobnej, to co obok może i ciekawe, ale nie nasze, my mamy swoją specyfikę- w dalszej reinterpretacji: „Jesteśmy lepsi”?

³ Rekomendacja nr 2: konieczne analizy o poziomie i zakresie współpracy międzysektorowej - pionowej i poziomej w środowisku NGO, warunkach skutecznej współpracy i blokad ją uniemożliwiających?

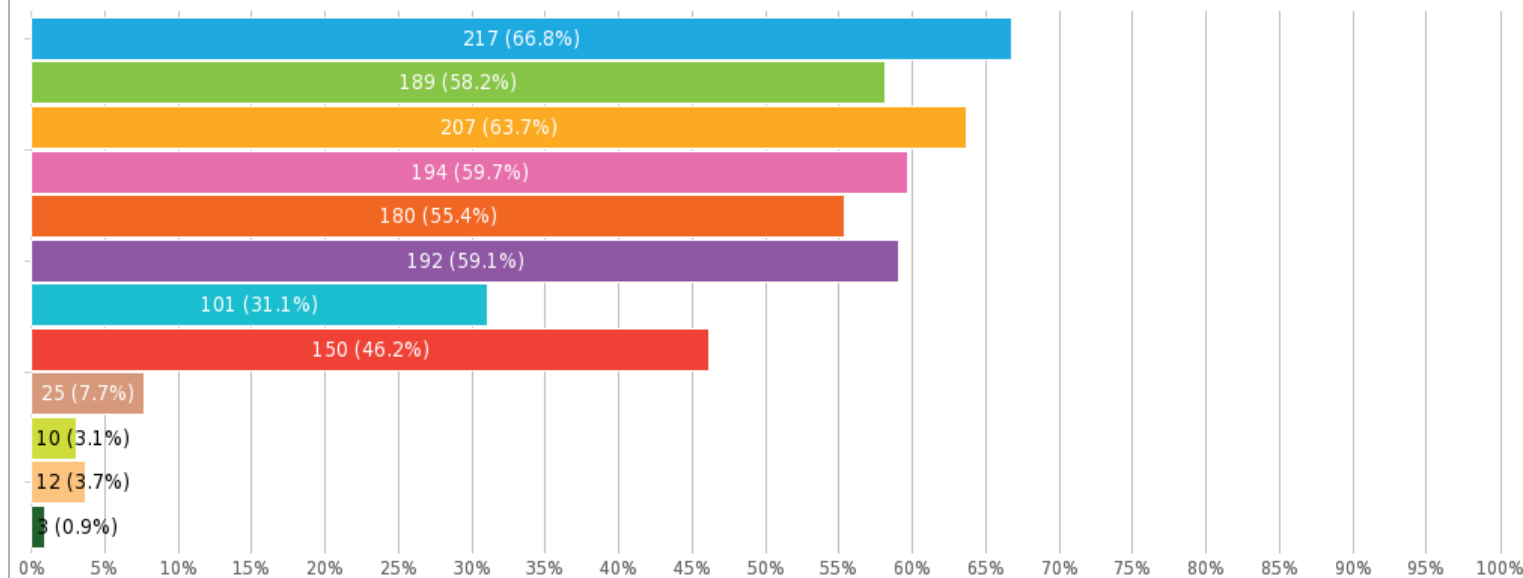
⁴ Rekomendacja nr 3- zewnętrzna adresowana do NGO o włączeniu w procesie edukowania, formowania ich uczestników również w kontekście wspólnoty organizacji i stowarzyszeń, które tworzą tzw Trzeci Sektor. Tego pojęcia już moi respondenci i interlokutorzy nie ogarniają w ogóle!

III. Analiza elementu kognitywnego postawy obywatelskiej respondentów.

13. Zaznacz jakie cechy charakteryzują społeczeństwo obywatelskie.

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

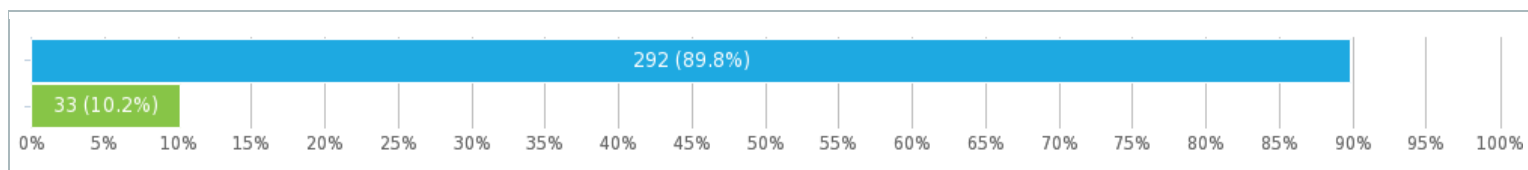
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Jest w nim wielość poglądów.	217	66.8 %
● Jest w nim wiele organizacji i stowarzyszeń.	189	58.2 %
● Obywatele/ki są aktywni i walczą o swoje sprawy.	207	63.7 %
● Obywatele/ki licznie uczestniczą w wyborach.	194	59.7 %
● Obywatele/ki mogą wyrazić swoje krytyczne opinie wobec władzy i Państwa.	180	55.4 %
● Obywatele/ki mają poczucie odpowiedzialności za swój kraj.	192	59.1 %
● Niski poziom korupcji.	101	31.1 %
● Ludzi cechuje postawa uczestnictwa.	150	46.2 %
● Ludzie czekają na zewnętrzne zarządzania i decyzje.	25	7.7 %
● Ludzie nie mają potrzeby wyrażać swoich opinii.	10	3.1 %
● Władza wie lepiej niż obywatele/ki.	12	3.7 %
● Nie ma potrzeby dialogu między obywatelami/lkami a władzą.	3	0.9 %

14. Czy w społeczeństwie obywatelskim potrzebne jest zaufanie obywateli/lek do Państwa?

Wybór opcji, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

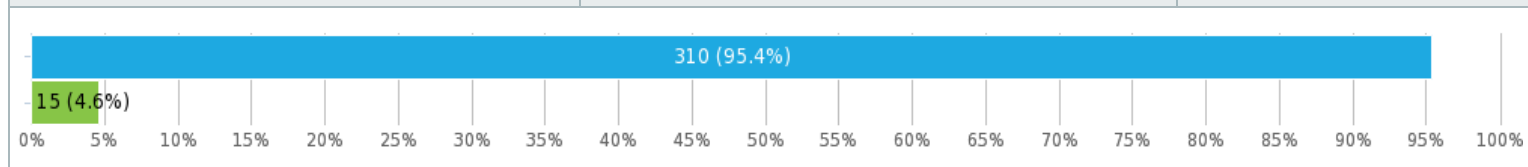
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● TAK	292	89.8 %
● NIE	33	10.2 %

15. Czy w społeczeństwie obywatelskim potrzebne jest zaufanie Państwa do obywateli/lek?

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

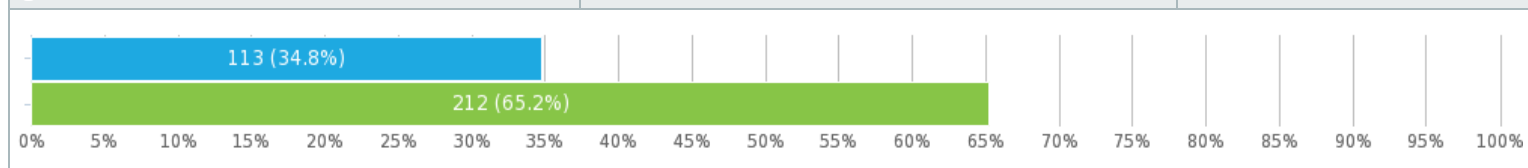
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
☒ TAK	310	95.4 %
☐ NIE	15	4.6 %

16. W społeczeństwie obywatelskim nie chodzi o zaufanie, tylko o skuteczne prawo.

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

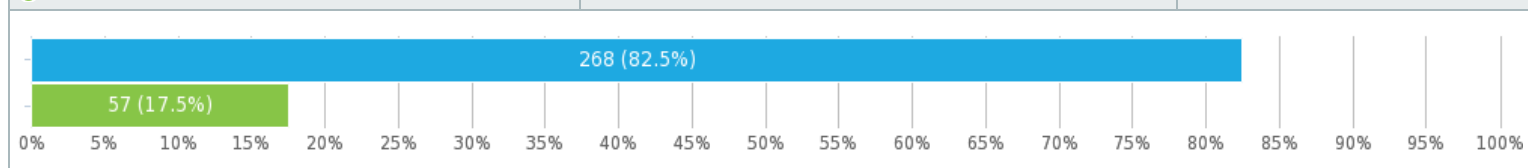
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
☒ TAK	113	34.8 %
☐ NIE	212	65.2 %

17. W społeczeństwie obywatelskim istnieje świadomość obywateli/lek co do ich praw?

Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

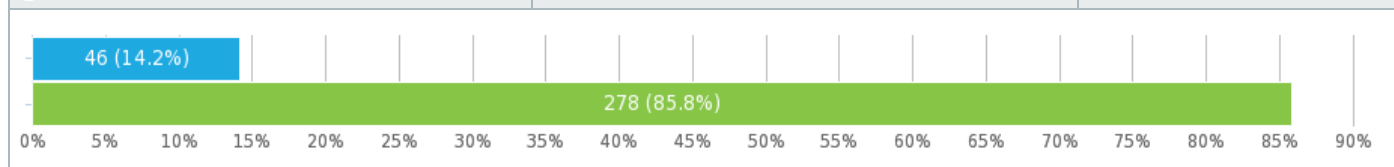
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
☒ TAK	268	82.5 %
☐ NIE	57	17.5 %

18. W społeczeństwie obywatelskim władza koordynuje wszystkie aspekty życia obywateli/lek.

Wybór opcji, odpowiedziano **324x**, brak odpowiedzi **1x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
☒ TAK	46	14.2 %
☐ NIE	278	85.8 %

Zestawienie zbiorcze z pytania 13 pozwala nam z satysfakcją odnotować, że respondenci znają cechy społeczeństwa obywatelskiego, na czele cech dominujących wprowadzają te związane z pluralizmem poglądów politycznych (66,8%), aktywnością obywatelską (żeby ludzie byli aktywni) (63,7%); są zainteresowania polityka do tego stopnia, że uczestniczą w wyborach (59,7%); ale są także odpowiedzialni za kraj (59,1%) i wreszcie na końcu mówią co myślą nawet krytycznie wobec władzy (55,4%). Okazuje się, że im młodszy respondenci tym bardziej idealistycznie postrzegający rzeczywistość, co ujawnia między innymi niski procent wskazań dotyczących pytań- fałszyfikatów o zewnątrz sterowności (3,7%) i braku ochoty na wyrażanie własnych opinii (3,1%). Jednocześnie analizy szczegółowe mówią o tym, że respondenci z ZHR u są najbardziej radykalni (średnio na każde z pytań 13-18 wskaźnik 89%), co do dominacji instytucji Państwa i Prawa nad obywatelami, podczas , gdy reprezentanci MRM mają bardzo zrównoważone poglądy w tej sprawie (średnio na każde z pytań 13-18 wskaźnik 85%), najbardziej natomiast ambiwalentna postawę reprezentuje młodzież z KSM (średnio na każde z pytań 13-18 wskaźnik 78%).

Pytania 14-18 są pytaniami rozstrzygającymi, chodzi w nich o skonfrontowanie przeciwstawnych cech społeczeństwa obywatelskiego, oczekując od respondentów opowiedzenia się po którejś ze stron. Wszystkie reprezentacje (MRM, KSM, ZHR) zadawałająco i zgodnie z poprawnością merytoryczną odpowiedziały na te pytania, różnice pomiędzy nimi są małe, choć istnieją różnice, nie mają istotnego znaczenia statystycznego, dlatego też konieczne było uzupełnienie tego wątku badań o dodatkowe wywiady kierowane. Z nich właśnie wyłania się konkluzja o najbardziej radykalnym nastawieniu formalnej nadrzędności Państwa nad obywatelem w przypadku rozmówców z ZHR, neutralnego z tendencją do preferowania praw wolnościowych w przypadku MRM i całkiem zdezorientowanych rozmówcach z KSM. I mimo, że w przypadku tzw. mono oddziaływania wewnątrz organizacji wydaje się to zwykłą konsekwencją ich specyfiki. Natomiast mamy kilkanaście przypadków dwoistości doświadczeń, gdy harcerz jest jednocześnie czynnym aktywistą MRM lub członkiem KSM jest w duszpasterstwie. To ujawnia ciekawą tendencję: w środowisku harcerskim jestem harcerzem, w środowisku MRM, jestem „emeremowcem”, z całą konsekwencją odmienności tych postaw. Przejawia się to między innymi w groteskowych epizodach, gdy w jednej organizacji jestem liderem projektu np. ekologicznego, podczas gdy w drugiej nie mam gotowości kontynuowania tej działalności; w jednej jestem za troską o osoby niepełnosprawne i działam na ich rzecz, podczas gdy w drugiej ograniczam swoje zainteresowanie tą sferą?! Słowem, są pewno linie demarkacyjne, które powodują, że nie scalam się w jedno, mimo, że znajduję się w dwóch stowarzyszeniach⁵.

Jednocześnie wracając do koncepcji „LoC”- lokalizacji ośrodka kontroli- znanej także z koncepcji Reissmana- zewnątrz-; wewnątrzsterowności znaczenie w obu skrajnych organizacjach ZHR/KSM zewnątrz sterowność wynika z dyscypliny, w pierwszym przypadku z dyscypliny organizacyjnej i formacyjnej (Harcerskie Dekalog), w drugiej z dyscypliny formacyjnej (Dekalog) i strukturalnej (prymat władzy zwierzchniej Kościelnej). Z badań wynika, że oddziaływanie obu organizacji jest skuteczne, choć kłopot pojawia się wówczas, gdy dokonuje się rozsprzęgnięcie organizacyjne, czyli zrzucenie identyfikacji organizacyjnej. Słowem, proces interioryzacji wartości jest słaby, wymaga innych bodźców. W perspektywie prowadzonych wywiadów kierowanych z instruktorami, wychowawcami, liderami KSM okazuje się, że są obszary życia społecznego, które są traktowane marginalnie, że istnieje zawężona perspektywa programowa skierowana głównie do swoich i dla swoich. Światy równoległe

⁵ Rekomendacja nr 4: Warto byłoby poddać analizie proces scalania się postaw obywatelskich, to że jest to proces to oczywiste, natomiast jakie czynniki, stymulatory mają charakter scalający a jakie defragmentujący postawę, byłoby cennym dopełnieniem tej refleksji.

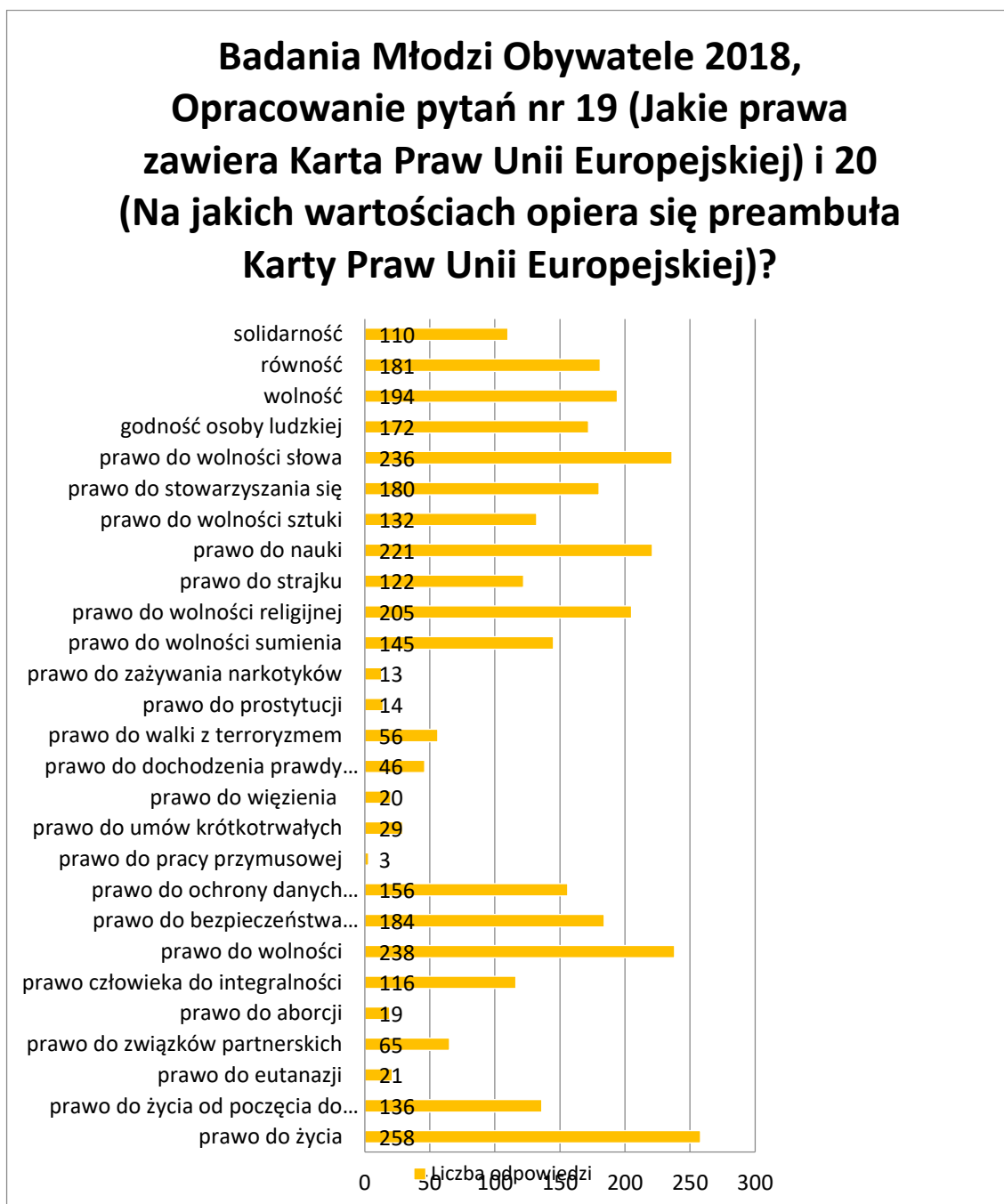
owszem są, natomiast ich nawiedzania jak i współpraca z nimi dokonuje się epizodycznie i raczej rzadziej niż częściej. To powoduje, że harcerki i harcerze, młodzież z KSMu żyją trochę jak na wyspie szczęśliwości, w której mają poczucie bezpieczeństwa, rozpoznawalności napływających fal, pławią się w tym środowisku sprawnie i nie koniecznie umieją przenieść się na inny akwen. Zatem kompetencje społeczne jakich nabywają zamiast mieć charakter uniwersalny i powszechny, są limitowane do określonych zawężonych światów.

19. Jakie prawa zawiera Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej?

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 324x, brak odpowiedzi 1x

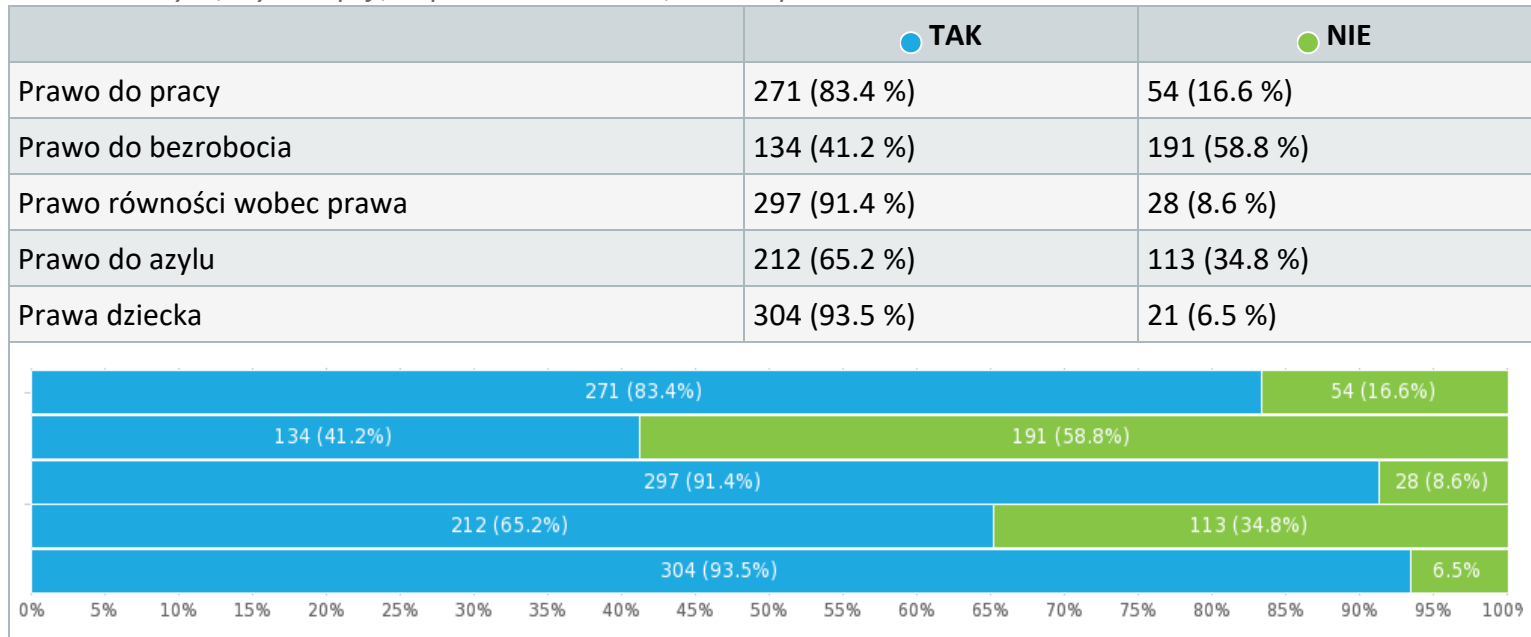
20. Na jakich wartościach opiera się preambuła Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej?

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 284x, brak odpowiedzi 41x

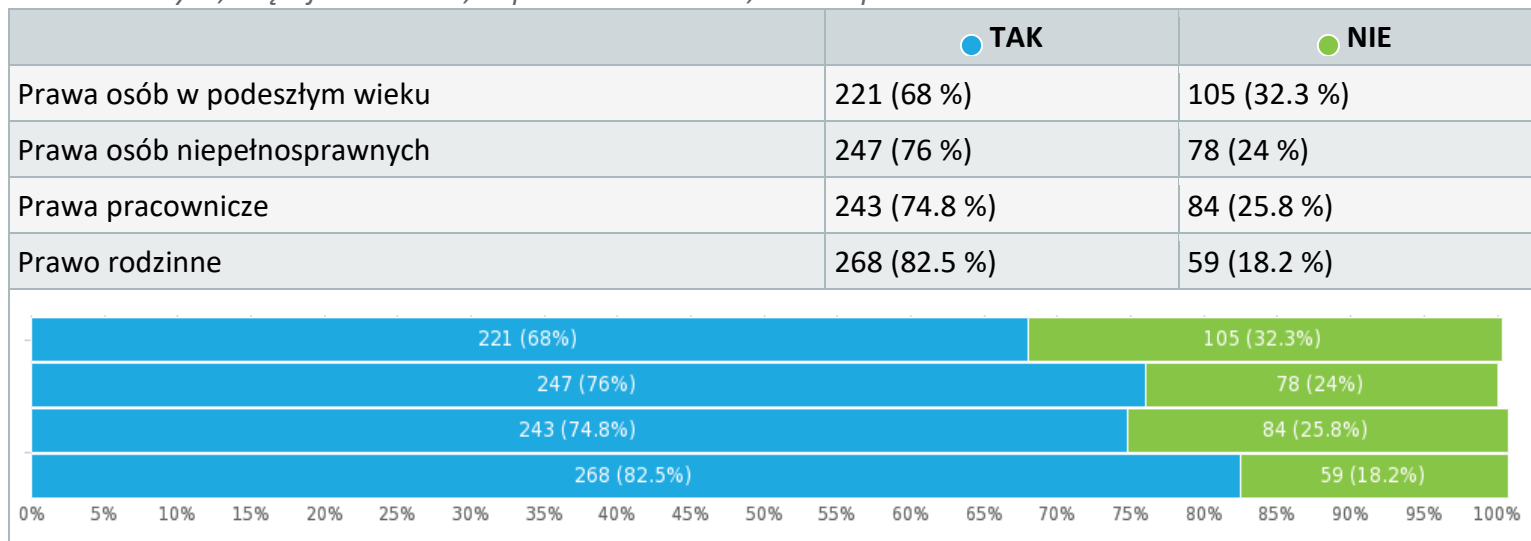
21. Czy wśród praw podstawowych uwzględnia się:

Matryca, wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

22. Czy w prawach podstawowych uwzględnia się:

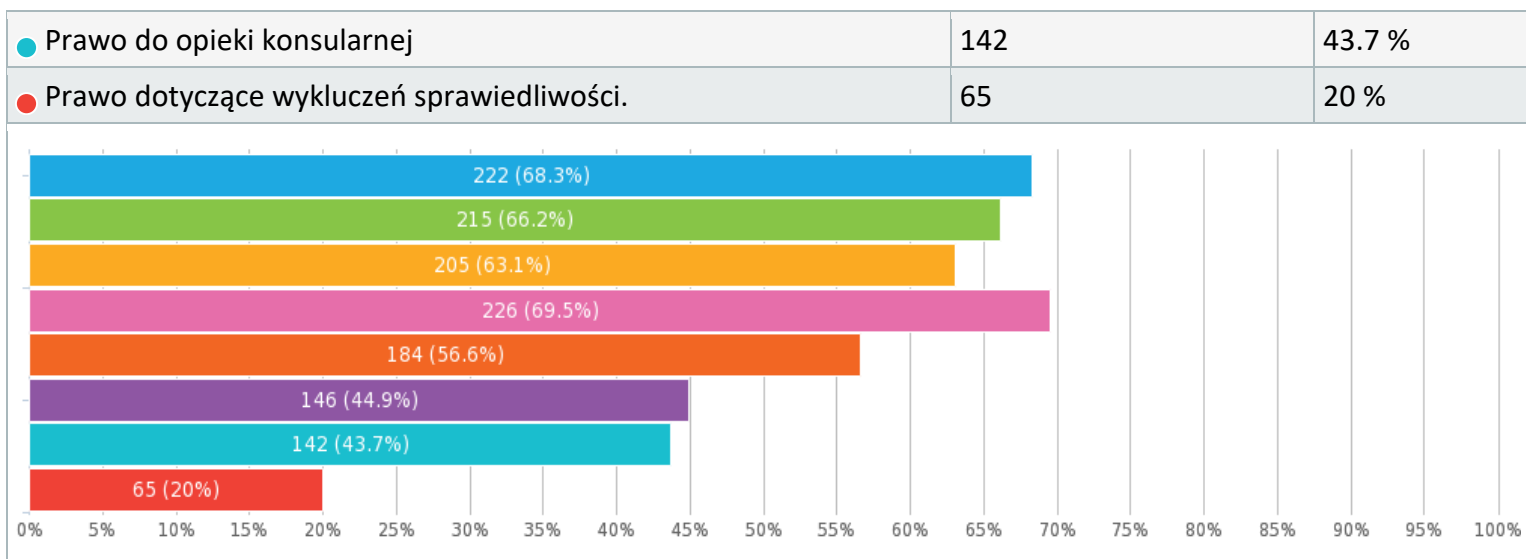
Matryca, więcej możliwości, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

23. Jakie elementy znajdują się wśród praw obywatelskich?

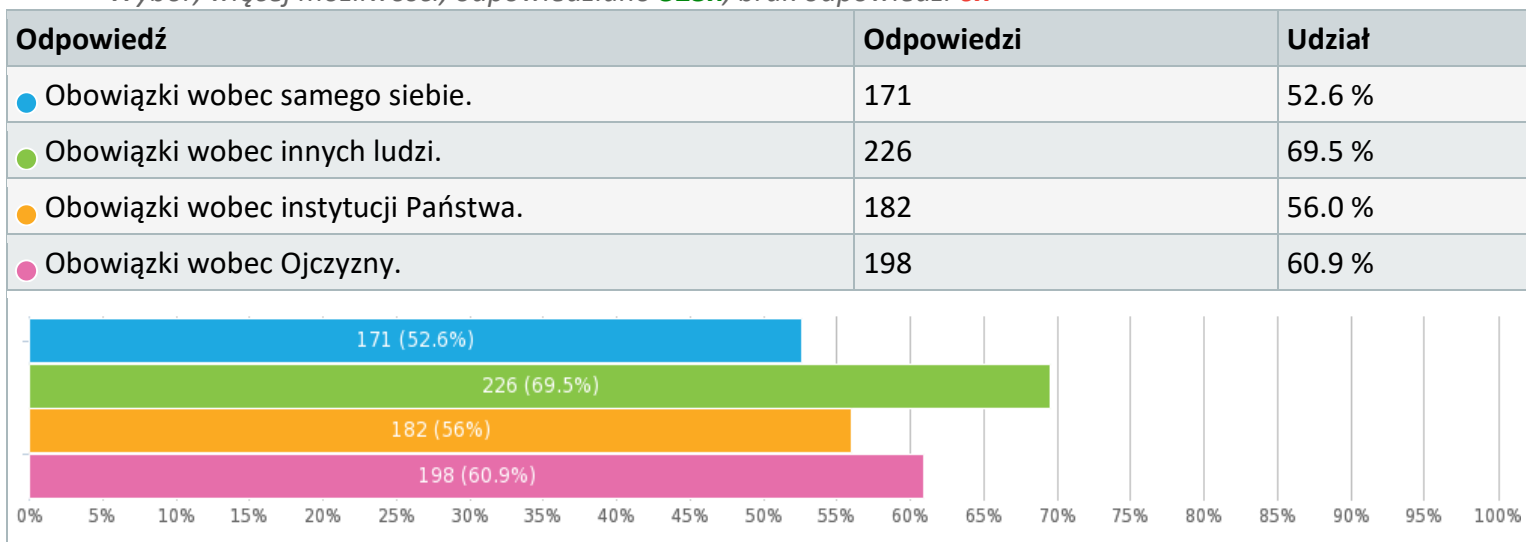
Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Prawa wyborcze do Parlamentu Europejskiego.	222	68.3 %
● Prawo petycji.	215	66.2 %
● Prawo dostępu do dokumentów.	205	63.1 %
● Swoboda przemieszczania się.	226	69.5 %
● Prawo do pobytu.	184	56.6 %
● Prawo do opieki dyplomatycznej.	146	44.9 %

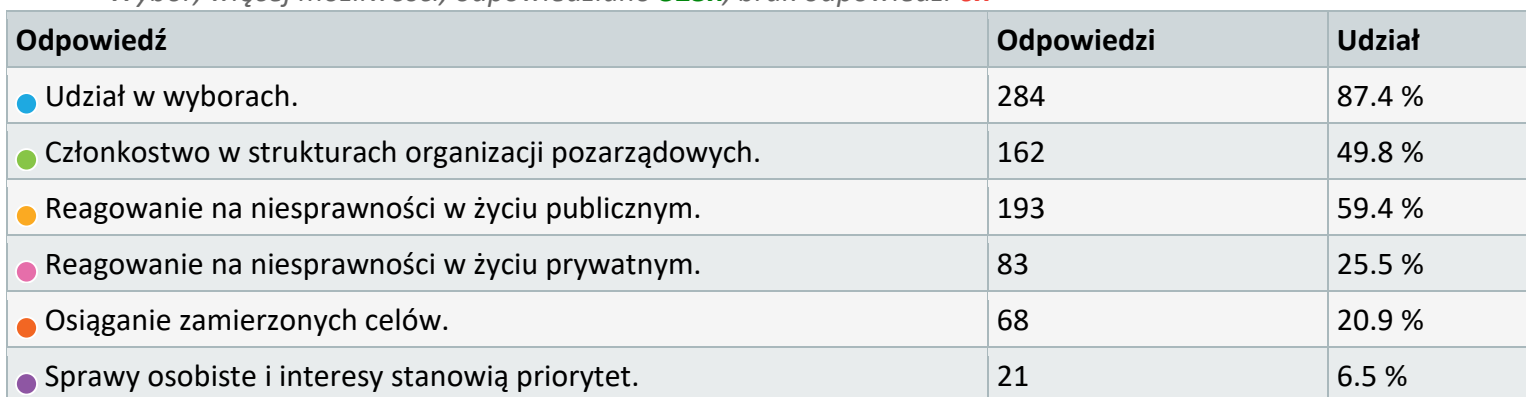
24. Z jakich elementów w społeczeństwie obywatelskim składa się postawa współodpowiedzialności?

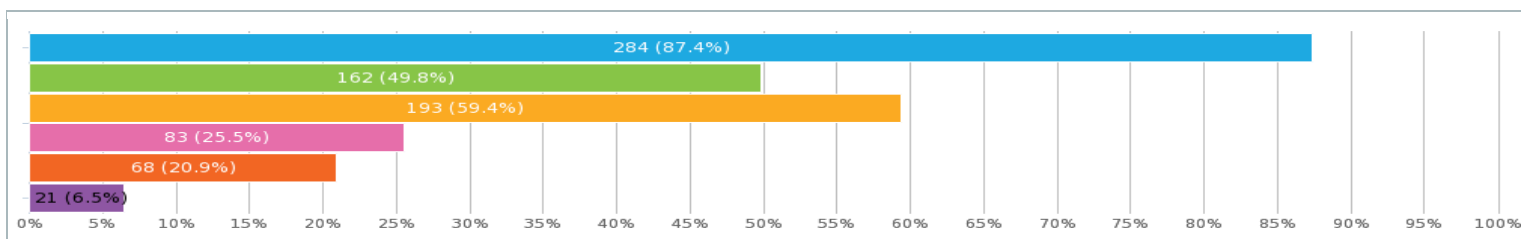
Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

25. Jakie są wyznaczniki postawy uczestnictwa?

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

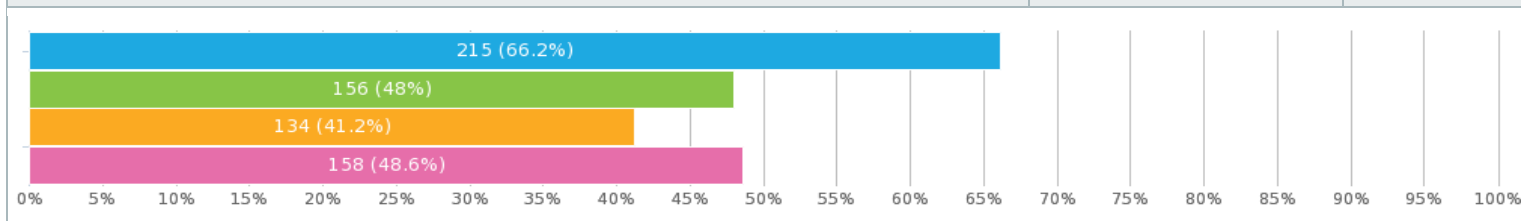
W zestawieniu powyższych tabel i wykresów w pytaniach od 19-25 staraliśmy się (nadal) oszacować poziom kompetencji kognitywnych, czyli wiedzy, jaką posiadają respondenci w zakresie wiedzy o prawach podstawowych w Unii Europejskiej czy też prawach nadających charakter społeczeństwu obywatelskiemu. Zarówno w ZHR, KSM, jak i MRM mamy sytuację zadawalającego poziomu tych kompetencji. Nawet w przypadkach pytań falsyfikujących respondenci osiągnęli wyraźną przewagę odpowiedzi trafnych, nie dając się wprowadzić na odczynnik trafności odpowiedzi.

IV. Analiza elementu behawioralnego kształtowania postaw obywatelskich u respondentów.

26. Czy przez fakt uczestnictwa i aktywności w organizacjach pozarządowych jak MRM, Harcerstwo, KSM lub inne uważasz, że:

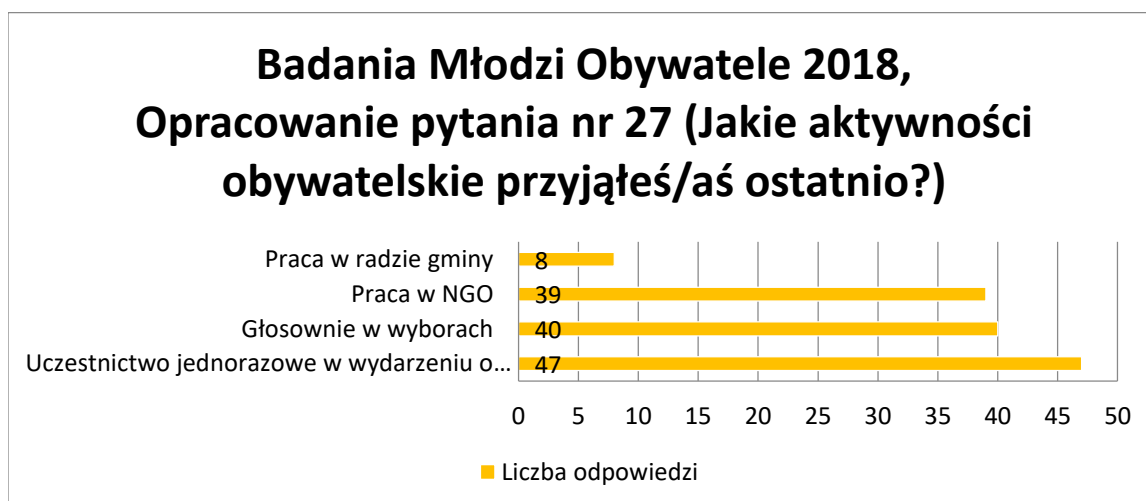
Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Jesteś sprawniejszym/szą obywatelem/lką niż inni/e.	215	66.2 %
● Masz więcej kompetencji obywatelskich niż inni.	156	48 %
● Lepiej niż inni poruszasz się w świecie urzędów i prawa.	134	41.2 %
● Posiadasz szeroką wiedzę o życiu społeczno-politycznym kraju.	158	48.6 %

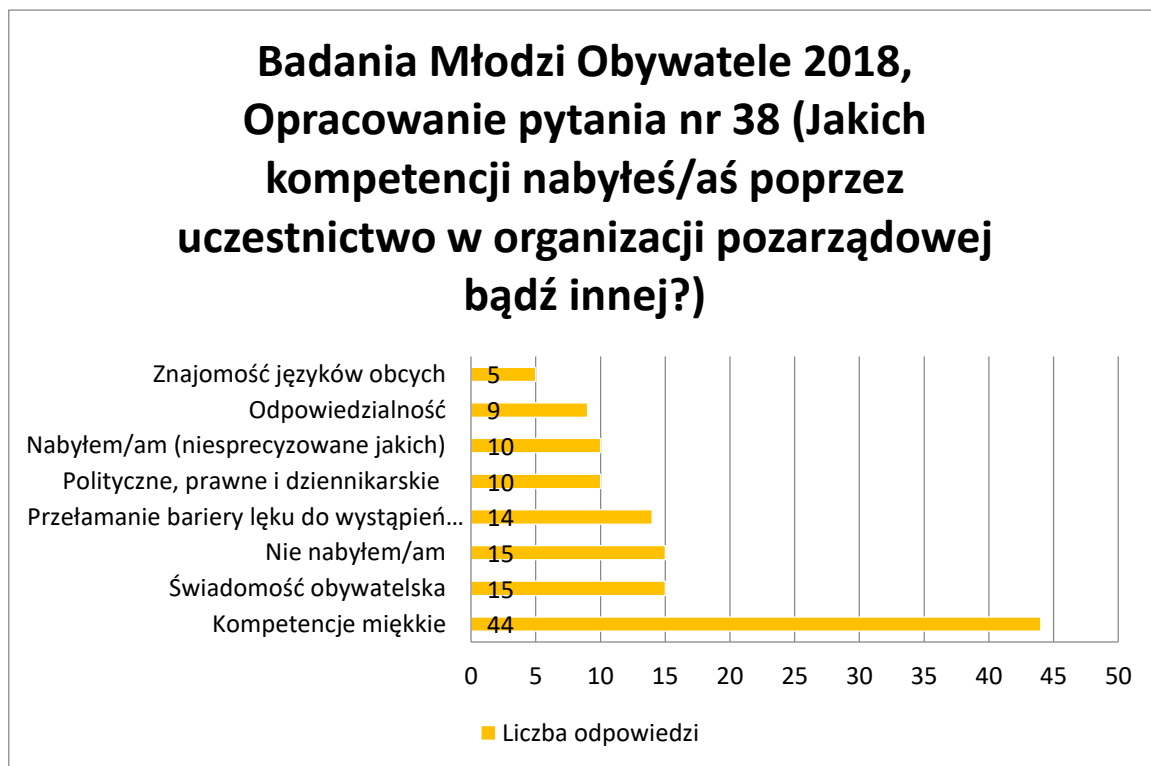
27. Napisz jakie ostatnio przyjąłeś aktywności obywatelskie.

Pytanie otwarte, odpowiedziano 307x, brak odpowiedzi 18x

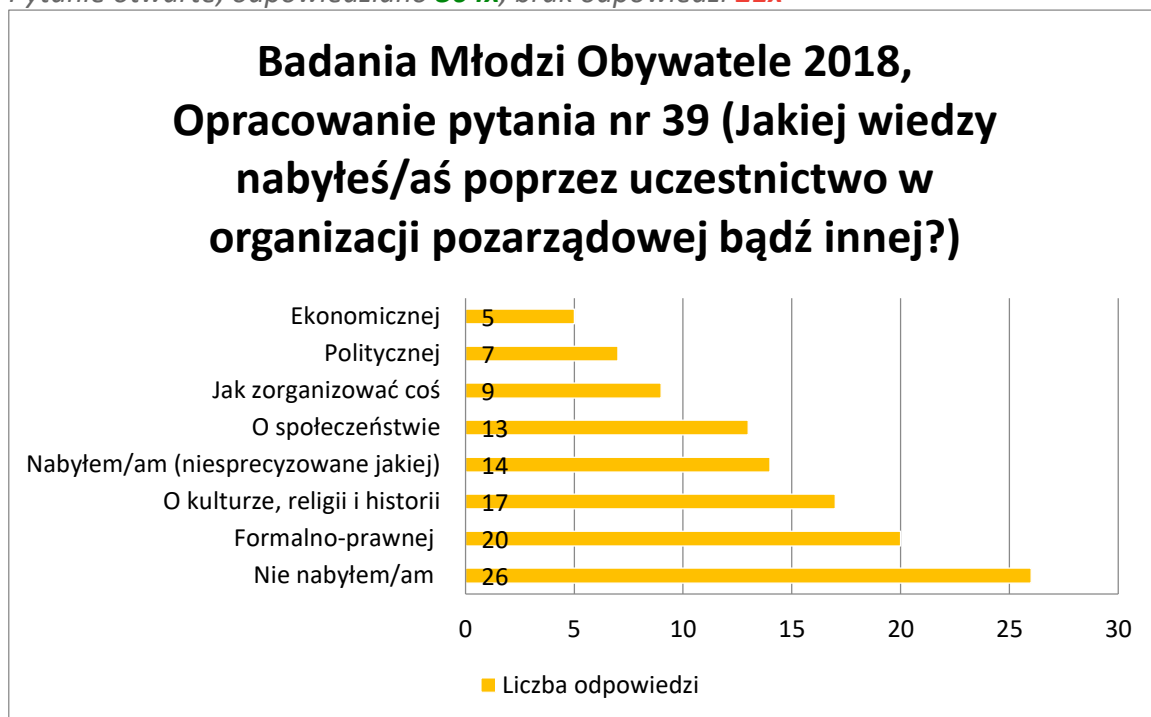
38. Jakich kompetencji nabyłaś/eś poprzez uczestnictwo w organizacji pozarządowej bądź innej?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **304x**, brak odpowiedzi **21x**

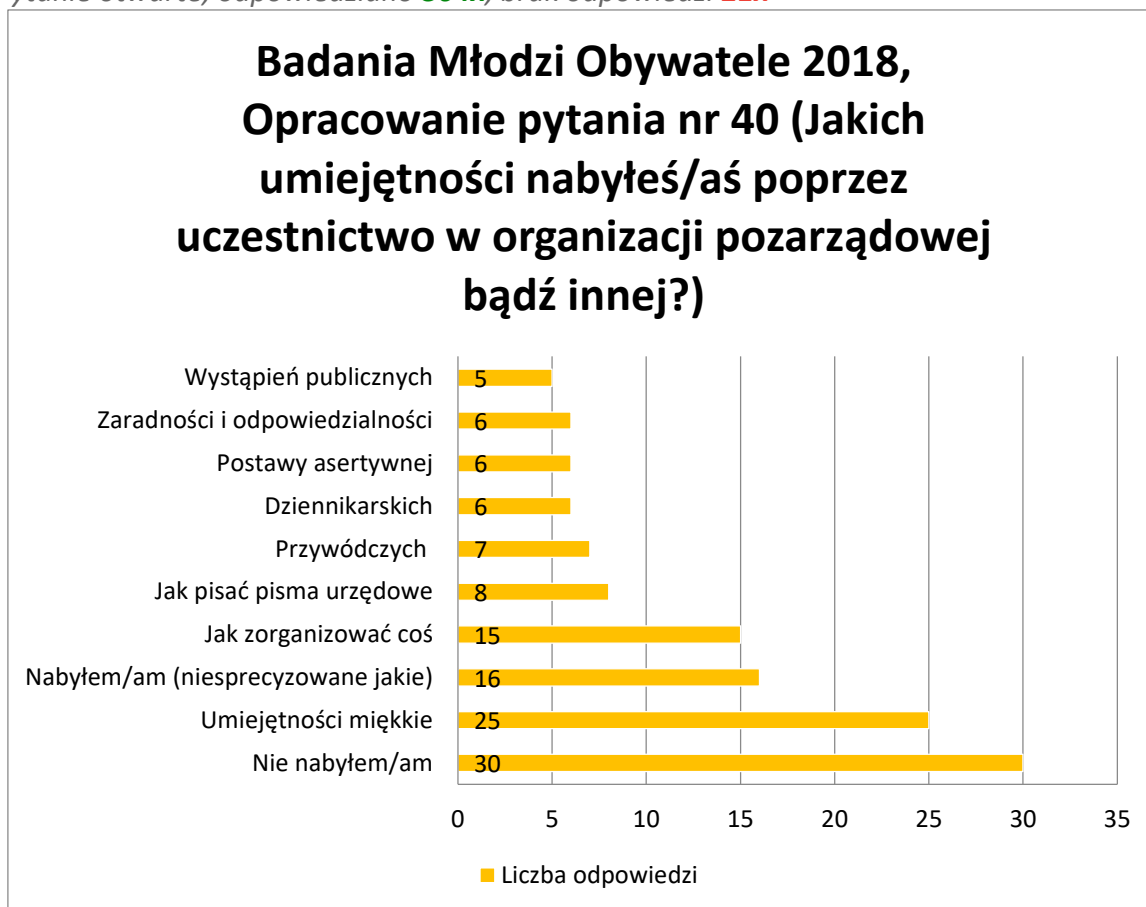
39. Jakiej wiedzy nabyłaś/eś poprzez uczestnictwo w organizacji pozarządowej bądź innej?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **304x**, brak odpowiedzi **21x**

40. Jakich umiejętności nabyłaś/eś poprzez uczestnictwo w organizacji pozarządowej bądź innej?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **304x**, brak odpowiedzi **21x**

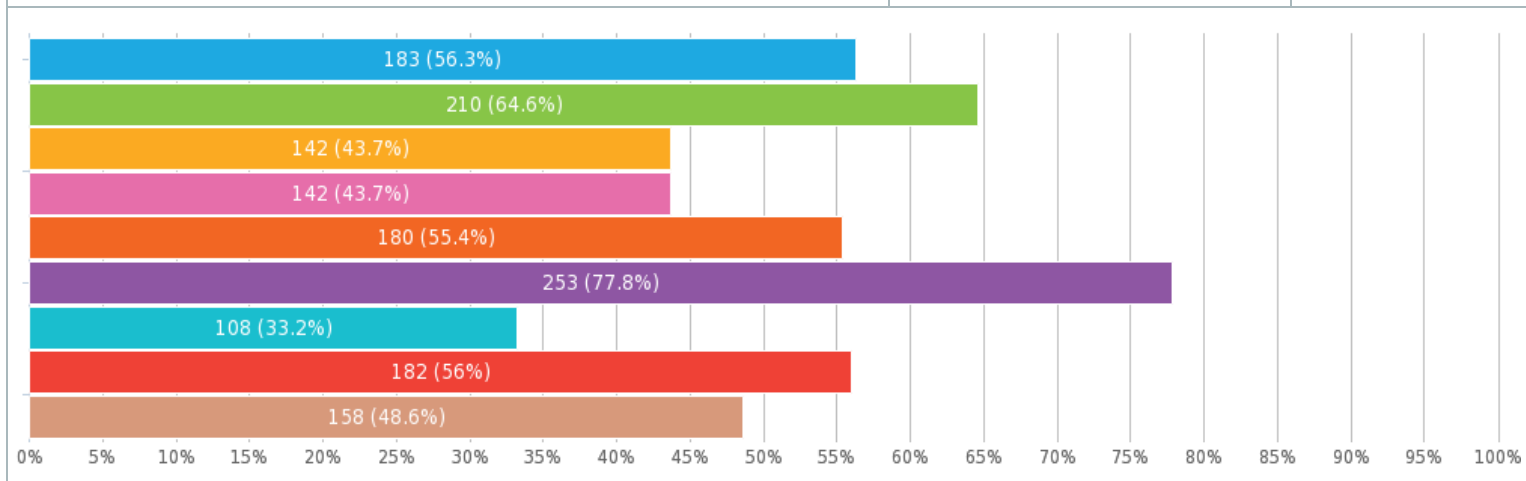
Powyżej umieszczone zestawienia ilościowe dotyczące komponentu behawioralnego zdają się uzasadnione w treści całego raportu, gdyż to właśnie na tym etapie zaczyna się droga do zapoznania się z fenomenem edukacji przez całe życie oraz doświadczania różnych ról w zmieniających się kontekstach zadaniowych, sytuacyjnych, biograficznych. Celowo wywołuję te sztandarowe hasła Sektora III z ostatnich kilku lat, gdyż wydawać by się mogło, że czyniony wtedy zasiew edukacyjno-promocyjny dla tych idei był tak gęsty, że powinien utkwąć w pamięci. W odpowiedziach, które przedstawiamy nie ma żadnego dowołania do tych idei, być może narzędzie czy procedura badawcza była mało precyzyjna lub zbyt precyzyjna, niemniej takich odniesień nie ma. Poza tym, większość badanych (z racji wieku, małego stażu organizacyjnego, punktów odniesienia) nie potrafi wskazać konkretnych benefitów, które dla jednostki wynikają z faktu, że jest aktywna i/lub jest aktywna w takiej a nie innej organizacji. Okazuje się także, że zdecydowana większość respondentów uczestniczyło jednorazowo w jakimś wydarzeniu, nie deklaruje jakiegóż stabilności w działaniu aktywnym, tzn. że ich aktywność miała charakter incydentalny. Trudno wówczas zakładać, że jest to wystarczający czas ekspozycji w działaniu, które może zaowocować wyraźnie nowymi kompetencjami, umiejętnościami. Co prawda respondenci mają przekonanie, że fakt ich uczestnictwa w życiu swojej organizacji owocuje ich większą wiedzą obywatelską, orientacją polityczną, sprawniejszym poruszaniem się w gąszczu przepisów i norm prawnych.

V. Analiza elementu aksjologicznego kształtowania się postawy obywatelskiej w odpowiedziach respondentów

28. Jakie obszary życia społecznego są dla Ciebie ważne?

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

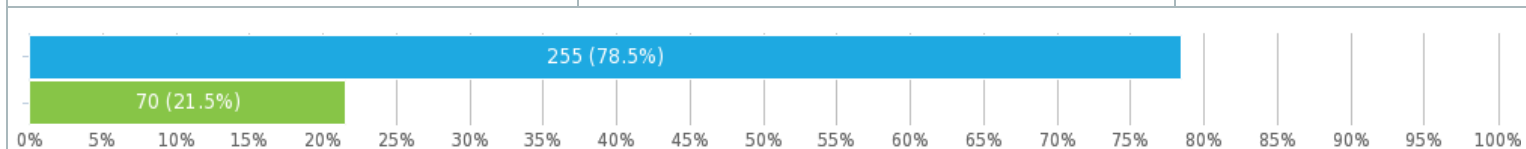
Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● Czyste powietrze.	183	56.3 %
● Prawa ludzi w ogóle.	210	64.6 %
● Prawa ludzi niepełnosprawnych.	142	43.7 %
● Prawa zwierząt.	142	43.7 %
● Prawa uczniów.	180	55.4 %
● Wolność słowa.	253	77.8 %
● Dbanie o samorząd szkolny.	108	33.2 %
● Sprawy swojej miejscowości.	182	56.0 %
● Sprawy moich rówieśników.	158	48.6 %

29. Czy robisz coś w powyższych sprawach?

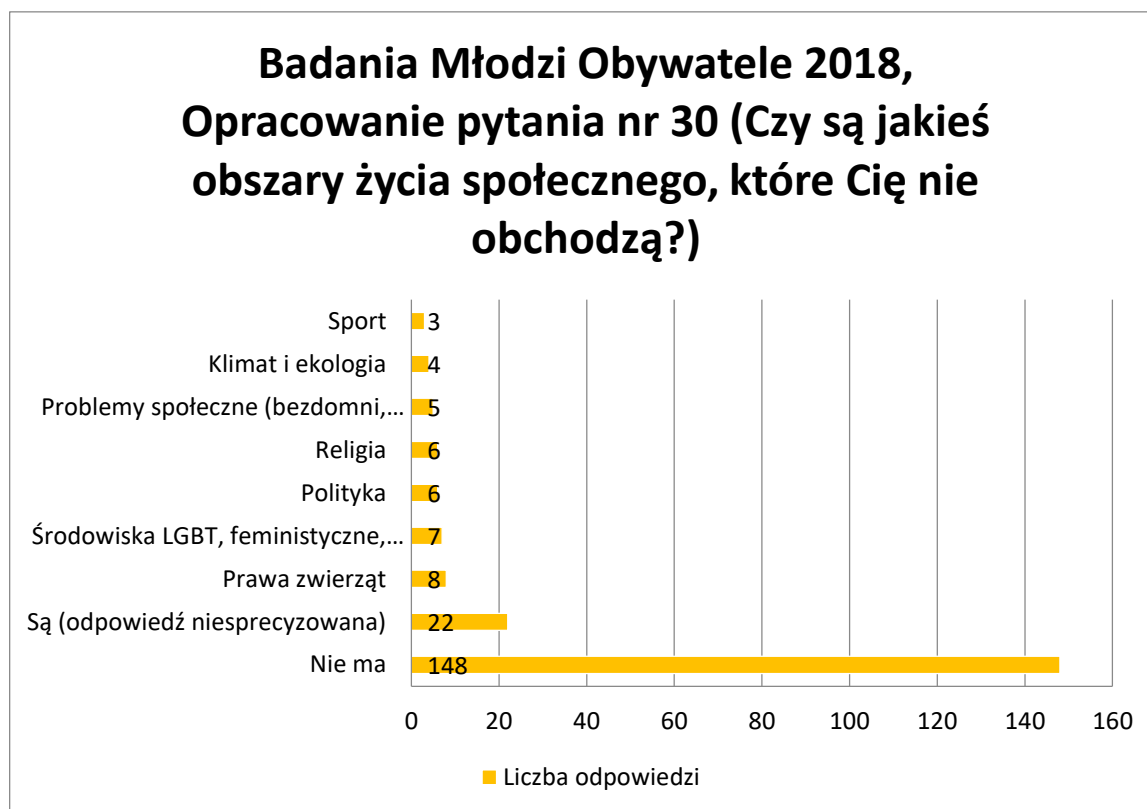
Wybór opcji, odpowiedziano **325x**, brak odpowiedzi **0x**

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
● TAK	255	78.5 %
● NIE	70	21.5 %

30. Czy są jakieś obszary życia społecznego, które Cię nie obchodzą?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **311x**, brak odpowiedzi **14x**

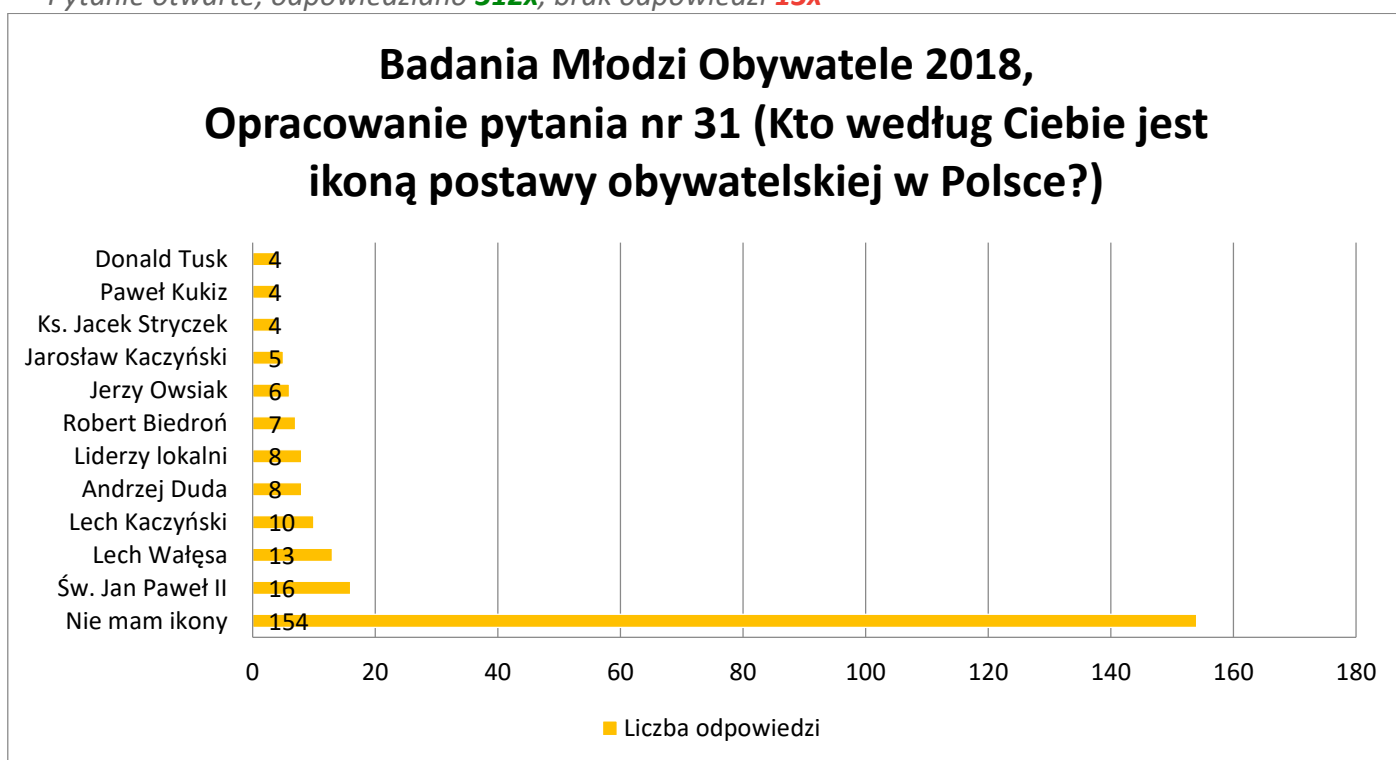
Respondenci mimo, że reprezentują organizację o określonym profilu aksjologicznym nie wykazują takich inklinacji w wyborach dotyczących obszarów ich zainteresowań. W pytaniu zaś dotyczącym tych praw wokół, których najbardziej się angażują są kwestie wolności słowa, prawa ludzi w ogóle, jak i sprawy społeczności lokalnej, w tym kwestie czystości powietrza. Zarówno, to pierwsze, jak i ostatnie wydaje się spójne z młodzieńczą wrażliwością i radykalizmem młodych, którzy z reguły najszybciej reagują na jakiegokolwiek znamiona ograniczania wolności ludzi, w tym wolności słowa (patrz ACTA i ACTA2). Poza tym w repertuarze spraw, które stają się do młodego respondenta ważne, znajdują się głównie te, które moglibyśmy zagregować jako te wynikające z solidarności wobec krzywdy, niedoli lub nieszczęścia czy osób niepełnosprawnych, zwierząt, bądź te związane ze sprawami środowiska szkolnego (np. poszanowania godności i praw uczniów).

Poniżej znajdują się liczne odpowiedzi (pyt.31-34) związane ze wskazaniem postaci, które uznają respondenci za ikony postaw obywatelskich w Polsce i na świecie oraz tego, kto ze współczesnych hamuje rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Pytania dotyczące „ikon” ma charakter uniwersalny, dotyczy bowiem wskazania osób znaczących dla respondentów, w dalszej interpretacji są dla nich autorytetami. Co prawda w sformułowaniu pytania użyto pojęcia : „ikona” a nie autorytet, niemniej w potocznym rozumieniu bywa to interpretowane bliskoznacznie. Zarówno w perspektywie krajowej, jak i światowej najbardziej zaskakuje wielość wskazań: „nie mam nikogo takiego”. I kolejne spostrzeżenia, dominacja w obu zestawieniach krajowych i światowych Papieża Jana Pawła II, nomen omen Lidera najbardziej zhierarchizowanej instytucji jaką jest kościół Katolicki, w którym zasady demokratyczne przesłaniane są regułami życia zakonnego, podległością hierarchiczną, posłuszeństwem. Najpewniej wskazania te odnoszą się bardziej do możliwej projekcji związanej z wystąpieniami Papieża w sprawach zasad demokratycznych, wolności i praw człowieka.

Co z kolei jest najpewniej bardziej życzeniową interpretacją, gdyż biorąc pod uwagę wiek respondentów i standardową wiedzę o dorobku św. Jana Pawła II, nie mam przekonania, że respondenci potrafili by wskazać konkretne przykłady aktywności wskazanej ikony na tym polu⁶. Łatwiej w tym względzie zrozumieć wysoką pozycję Lecha Wałęsy i kolejnych wytypowanych osób, które rozpoznawalne są w perspektywie ich działalności politycznej. Typowym w tej wyliczance jest to, że wyraźnie mamy do czynienia z ograniczeniem perspektywy do swojego świata, czyli jak spojrzymy na typowania respondentów z KSM to wyraźnie ograniczają się do „ludzi kościoła”, wskazania ludzi z ZHR, najczęściej związane są z prawą stroną sceny politycznej, MRM z lewej. Stąd możemy wysnuć wniosek o doktrynalnym zawężeniu. I mimo, że brzmi to bombastycznie w odniesieniu do młodego wieku respondentów, wskazuje wyraźnie na dychotomiczne rozchodzenie się ścieżek narracji o świecie i Polsce w poszczególnych segmentach stowarzyszeń i organizacji.

31. Kto według Ciebie jest ikoną postawy obywatelskiej w Polsce?

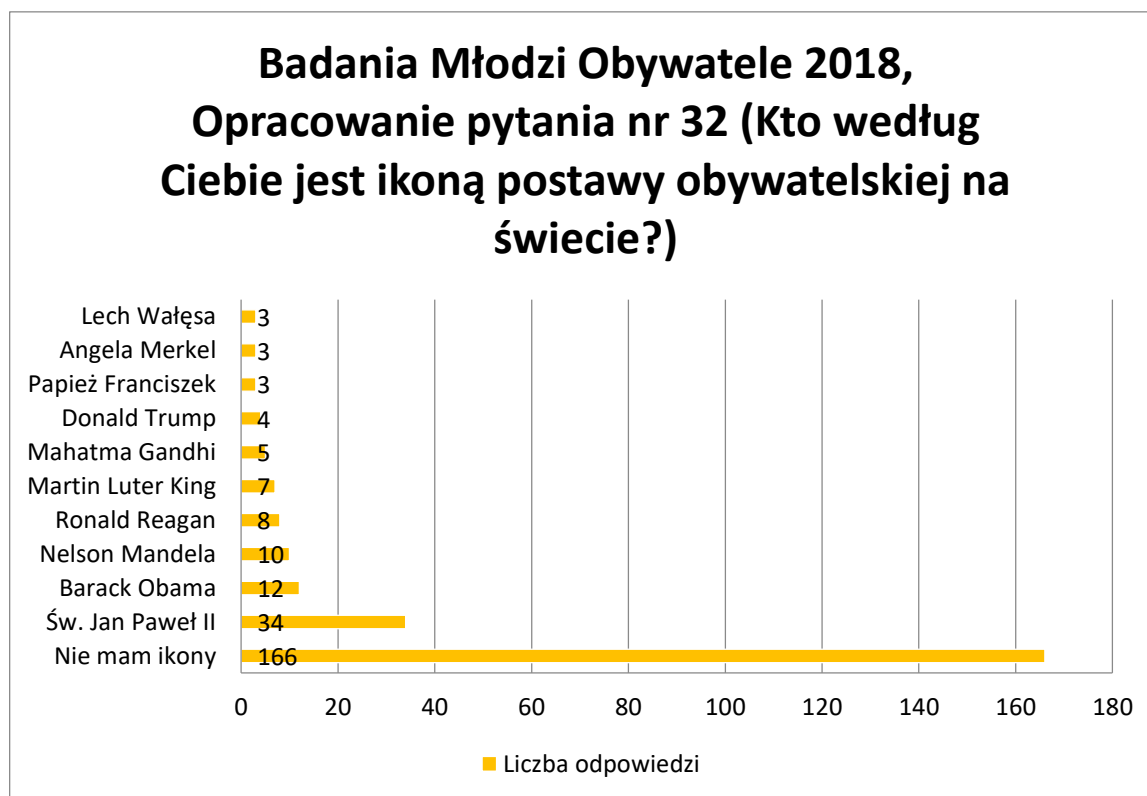
Pytanie otwarte, odpowiedziano **312x**, brak odpowiedzi **13x**

32. Kto według Ciebie jest ikoną postawy obywatelskiej na świecie?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **311x**, brak odpowiedzi **14x**

⁶ Rekomendacja nr 6 być może cennym zabiegiem badawczym byłoby właśnie tabelaryczne zestawienie: Postać (ikona/autorytet) oraz fakty z jej działalności przemawiające za tego typu określeniem jej w danym obszarze aktywności.

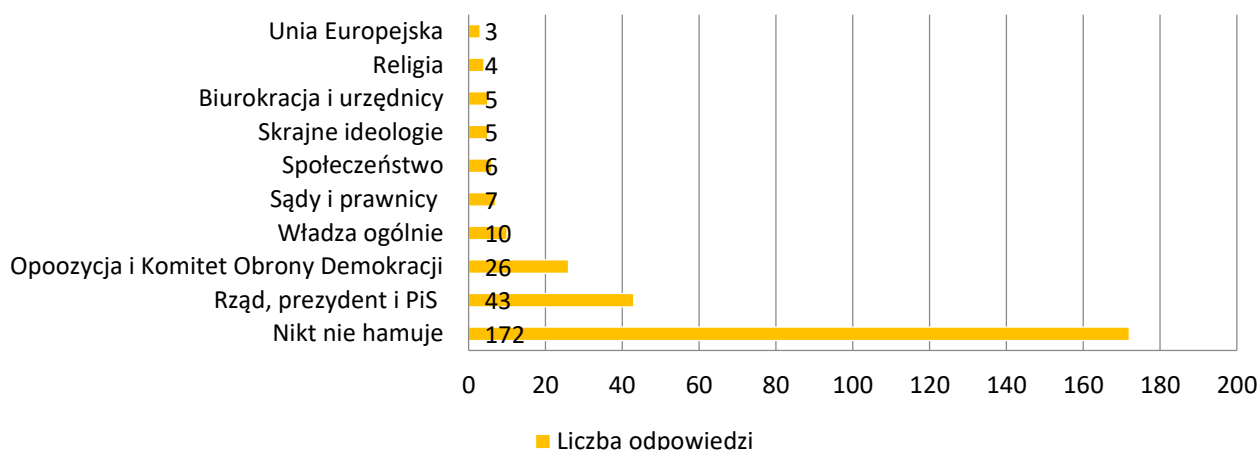
W zestawieniu 33 i 34 zadaliśmy pytanie o „hamulcowych” w odniesieniu do praw obywatelskich w perspektywie krajowej i światowej. I znów występuje tu wyraźny spór ideowy, gdyż respondenci wykazują swoistą skłonność do obarczania tym mianem osoby będące po drugiej stronie ich przekonań, np. ZHR obarcza tym KOD, KSM – UE i skrajne ideologie; MRM – Rząd, PiS, J. Kaczyńskiego. Co prawda w obu zestawieniach najliczniejsze głosy, to te które wskazują na brak takich blokad, hamulcowych. Zasadniczo powinno to zadawać, niemniej późniejsze zablokowanie się odpowiedzi na zasadzie: „to oni są winni” wprowadza polaryzację, która może wpływać na wolę/ brak woli utożsamiania się z III sektorem jako całością, wchodzenia w twórczy dialog międzyorganizacyjny, itd...⁷

33. Kto według Ciebie hamuje respektowanie praw obywatelskich w Polsce?

*Pytanie otwarte, odpowiedziano **310x**, brak odpowiedzi **15x***

⁷ Rekomendacja nr 7 trop ten musi zostać pogłębiony, na ile „zawężenie doktrynalne” jest funkcjonalną blokadą do dialogu i szukania pól współdziałania a na ile hermetyzuje strony. Poza tym jeśli tak, to jakie są kryteria, czynniki, bodźce mogące skutecznie rozhermetyzować strony i kto ma być inicjatorem tego procesu.

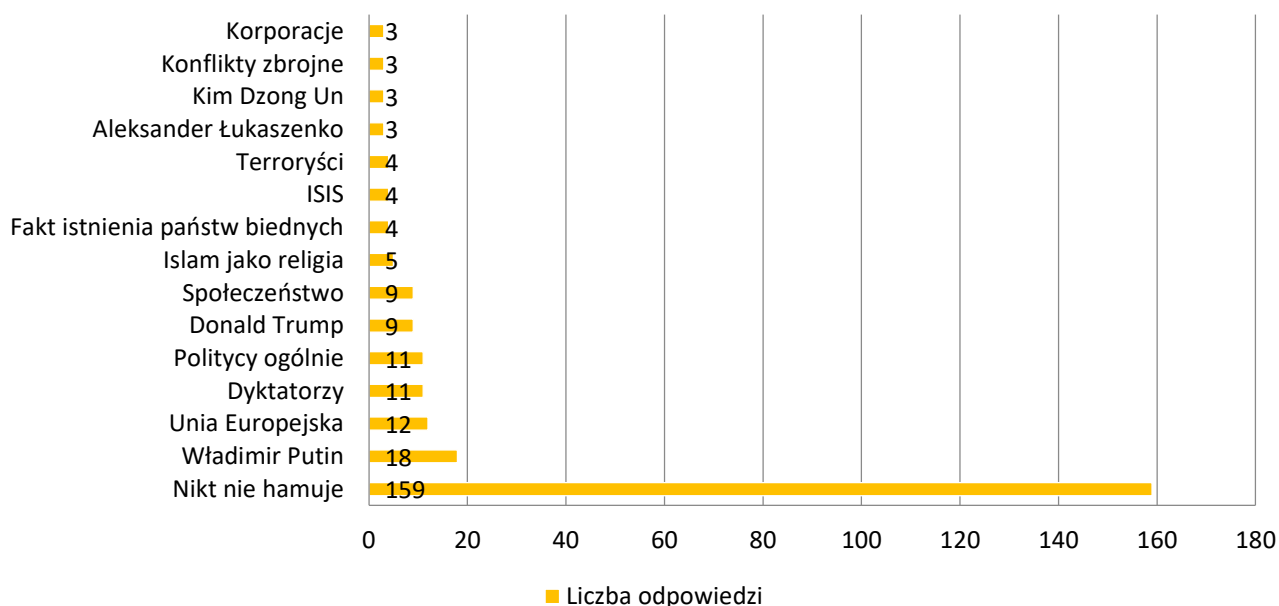
Badania Młodzi Obywatele 2018, Opracowanie pytania nr 33 (Kto według Ciebie hamuje respektowanie praw obywatelskich w Polsce?)

34. Kto według Ciebie hamuje respektowanie praw obywatelskich na świecie?

Pytanie otwarte, odpowiedziano **309x**, brak odpowiedzi **16x**

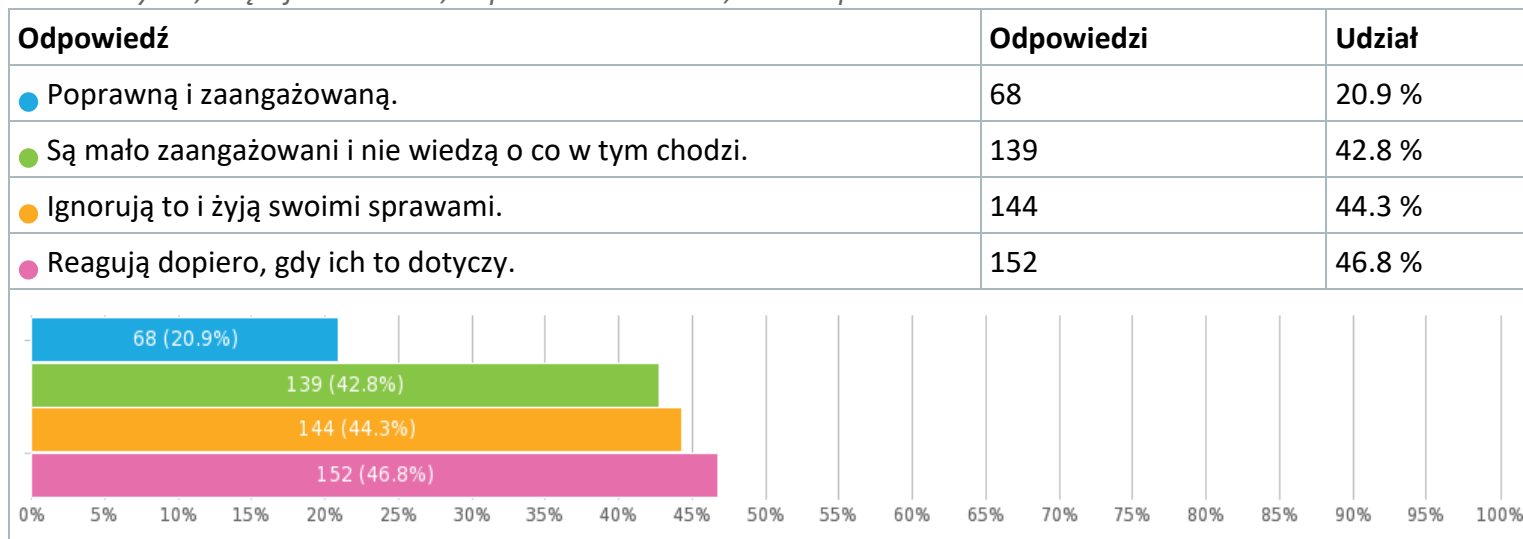
Badania Młodzi Obywatele 2018, Opracowanie pytania nr 34 (Kto hamuje respektowanie praw obywatelskich na świecie?)

VI Postrzeganie rówieśników oraz bieżących problemów w kontekście postaw obywatelskich

35. Patrząc na swoich rówieśników oceniasz ich postawę obywatelską jako?

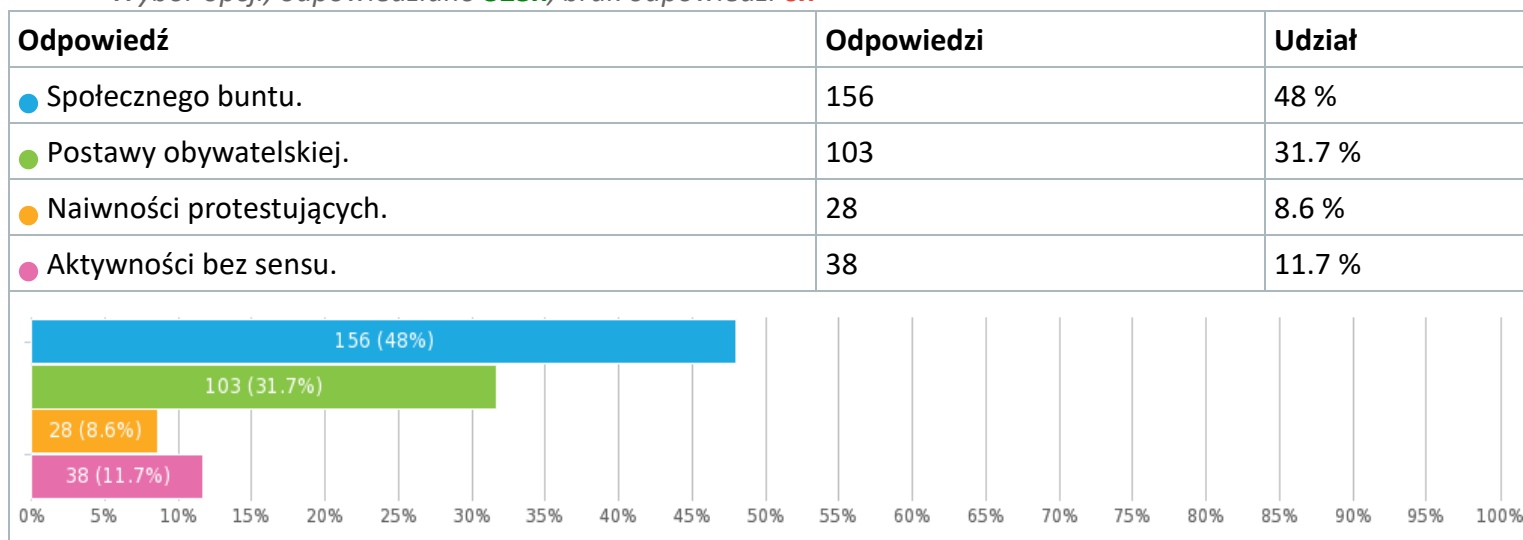
Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

Respondenci zachęcenii do oceny postaw obywatelskich rówieśników, wskazują pewien umiarkowany sceptycyzm co do ich zaangażowania, częściej wskazują na postawy reaktywne rówieśników (jest bodziec, jest reakcja, inaczej siedzą w swoich skorupkach- potwierdzają to zresztą wywiady z liderami ZHR, KSM, MRM. Cytat: „trzeba ich za uszy ciągnąć! Chyba, że chodzi o sprawy zwierząt, powietrza, czy gejów”), niespełna ¼ uznaje, że grono rówieśnicze jest zaangażowane a ich postawy przyjmują pożądany wymiar obywatelski.

36. Sprawa ACTA i ACTA 2 są przejawem:

Wybór opcji, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

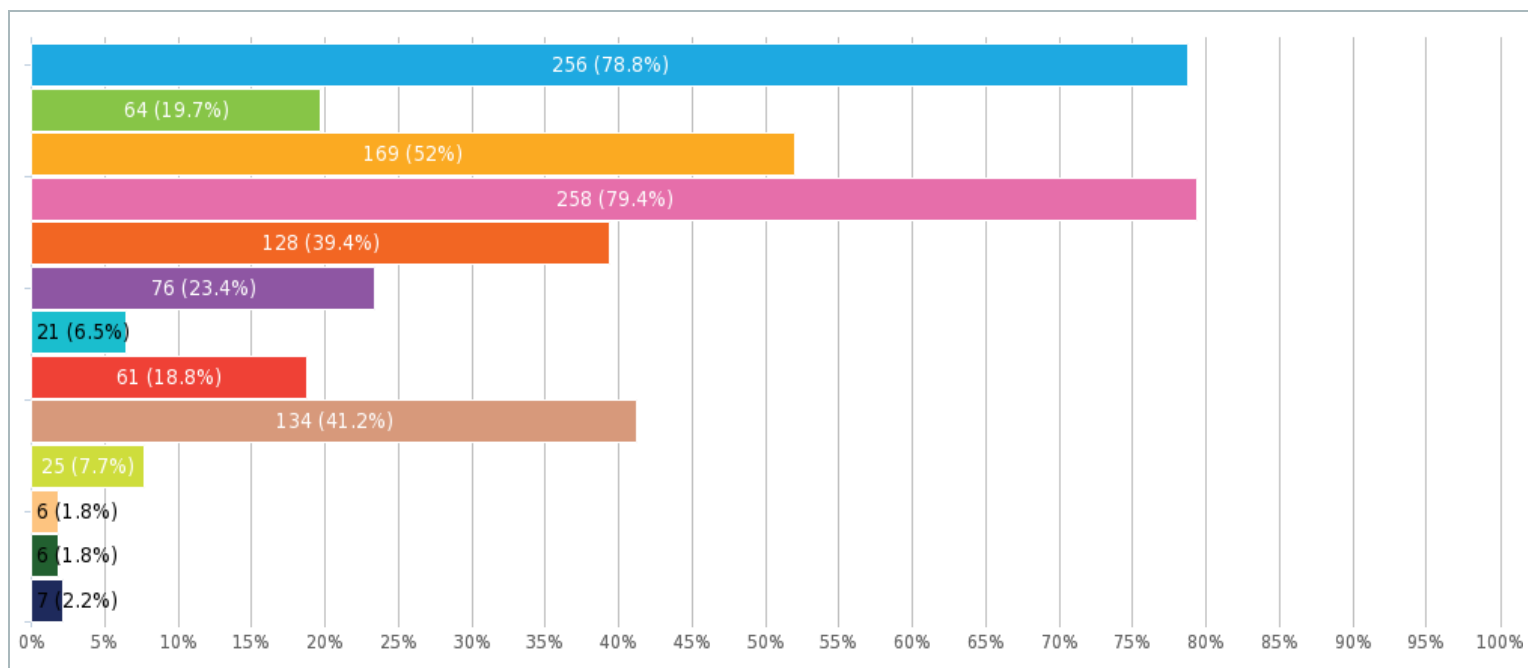
Z uwagi na to, iż przypuszczaliśmy, że sprawa ACTA i ACTA 2 mogą znaleźć się w horyzoncie zainteresowań respondentów, szczególnie tych, którzy są aktywni w NGOach chcieliśmy to sprawdzić, zatem w kwestionariuszu znalazło się pytanie o te kwestie. W uzyskanych odpowiedziach respondenci interpretują zachowania protestujących z jednej strony jako wyraz buntu, nie zgody na zaproponowane

przez UE rozwiązania ograniczające swobodę w sieci lub jako przejaw postawy obywatelskiej. Aż 20 % respondentów ocenia tego typu protesty, czy akcje obywatelskiego sprzeciwu, za przejaw naiwności i/lub aktywności, która nie ma sensu, ze względu na.(?)właśnie tu kolejna rekomendacja i badawcze wyzwanie, dlaczego takie działanie jest tak postrzegane? Nie przewidzieliśmy takiej wartości dla tego typu odpowiedzi, więc nieco zbagatelizowaliśmy konieczność dointerpretowania (na pewnych źródłach) dlaczego takiej oceny udzielili. Tym bardziej, że sprawę tą wskazali jako ważną dla nich wśród innych obszarów codziennych wyzwań.

37. Które ze zdarzeń społeczno-politycznych mają cechy postaw obywatelskich?

Wybór, więcej możliwości, odpowiedziano 325x, brak odpowiedzi 0x

Odpowiedź	Odpowiedzi	Udział
Wywieszanie flagi podczas świąt Państwowych i Narodowych.	256	78.8 %
Uczestnictwo w Paradzie Równości.	64	19.7 %
Uczestnictwo w Marszu Niepodległości.	169	52 %
Uczestnictwo we wszelakich wyborach.	258	79.4 %
Obrona Puszczy Białowieskiej.	128	39.4 %
Protesty rolników na drogach.	76	23.4 %
Wagary uczniów w szkołach.	21	6.5 %
Akcje sabotowania produktów trucieli środowiska.	61	18.8 %
Pisanie listów protestacyjnych.	134	41.2 %
Malowanie graffiti na murach.	25	7.7 %
Wybijanie okien w sklepach z markowymi futrami.	6	1.8 %
Przebijanie opon w samochodzie przeciwników politycznych.	6	1.8 %
Hejt w sieci wobec adwersarza w sporze.	7	2.2 %

Ostatnie zestawienie ukazuje wybory respondentów w których mili wskazać jaką aktywność postrzegają jako przejaw postaw obywatelskich. I tutaj wynik zaskakuje jednoznacznością i podobieństwem w każdej z grup respondentów, jako fundamentalne ocenili oni uczestnictwo w wyborach (kapitałna większość 79,4%), uczestnictwo w wydarzeniach związanych ze świętami narodowymi poprzez wywieszenie flagi narodowej (78,8%) i samo uczestnictwo np. w Marszu Niepodległości. Jedną z form, którą w 41,2% wskazali respondenci jest „pisanie listów protestacyjnych”. Jak wynika z rozmów z liderami KSM, ZHR żaden z nich nie pamięta w ostatnich trzech latach takiej akcji, w którą byłaby włączona ich organizacja. Innej odpowiedzi udzielili reprezentanci MRM, dla których jak się okazało, ta forma jest jedną z najczęstszych, skupiających także duże zainteresowanie społeczności rówieśniczej, szczególnie szkolnej.

Podsumowanie:

Badanie, mimo, że nie ma cech reprezentatywności, przynosi kilka ciekawych konkluzji:

- Respondenci wywodzący się z trzech różnych organizacji pozarządowych, czyli nominalnie stanowiący środowisko Trzeciego Sektora, nie tylko nie ma świadomości „bycia „jednym z nich, a tym bardziej nie posiada wspólnotowej autoidentyfikacji „my z Trzeciego Sektora” albo „My z NGO”. To oczywiście ewokuje swoiste implikacje działania, choćby takie jak:
- Budowanie „wieży z Kości Słoniowej”, sytuacji w której jedni nie dostrzegają drugich, ich działania się ze sobą nie linkują, nie ma gotowości współpracy, nie ma ciekawości wzajemnej. Jednocześnie same organizacje mają poczucie wyjątkowości (każda, nie mam tu żadnych wątpliwości, wystarczająco dużo czasu z nimi przebywam, żeby ten brak pokory i „totumfactwo” rozpoznać i badawczo się potwierdza. „Poza nami nie ma niczego ciekawego w ofercie aktywizowania się młodych ludzi”/ „to co robimy jest wyjątkowe i oryginalne”; „oni to lewactwo” i vice veras „oni to prawaki”. Z uwagi na to, że w badaniach uczestniczyli szczególnie młodzi, idealistycznie nastawieni do świata, to skrzywienie ich perspektywy poznawczej i funkcjonalnej jest niebezpieczne i może prowadzić do powielania rozejścia się wspólnotowości, niżli jej cementowania.
- Działalność w organizacji pozwala głównie osiągnąć nowe umiejętności i kompetencje w zakresie umiejętności miękkich, komunikacyjnych, auto prezentacyjnych, gorzej natomiast jest gdy doszukujemy się trwałych zmian postawy na podłożu aksjologicznym.

1. W przypadku ZHR i KSM występuje „zawężenie ideologiczne”, celowo nie używam tu słowa „zaciętrzewienie” bo nie o to chodzi. Mamy tu przykład swoistego fundamentalizmu (pewno pożądanego), gdzie z jednej strony prymat Praw Boskich, z drugiej Boskich i Harcerskich powoduje gettoizację działań. Możemy postrzegać to jako swoistą schizofrenię, gdyż i jedno (ZHR) , jak i drugie (KSM) ma na celu oddziaływać na młodzież z szerokim tego słowa rozumieniu, podczas gdy w praktyce dokonuje się srogiej selekcji wpływów i napływów, starając się uniknąć sytuacji impaktu złych wzorców kulturowo-socjalizacyjnych na obecną już w organizacjach młodzież. Czy świadczy to bardziej o lęku przed siłą rażenia nowych wpływów, czy bardziej o nadmiernej opiekuńczości i troski o czystość własnych szeregów, to warto nadal eksplorować i wyjaśnić. Jednocześnie obie organizacje rozchodzą się dychotomicznie w kreowaniu postaw- w przypadku ZHR- postaw propaństwowych (na służbie Państwu), zaś KSM ku zbawieniu (na Służbie Bogu). W tym wątku ZHR zbliża się do MRMu, choć z natury rzeczy specyfiki obu grup, droga „kariery państwowej lub dla Państwa” jest odmienna, może się zdarzyć, że osiągnie ten sam cel.
2. Refleksji tej sekunduje konstatacja o rozprzęgnięciu organizacyjnym i takim oddziaływaniu na uczestników, które wygląda na mimikrę, nakładania na siebie takiego stroju, który w danym otoczeniu będzie nie tylko najpragmatyczniejsze, ale najbardziej oczekiwane (garnitur poglądów, stylu bycia, deklarowanych przekonań, podkreślam DEKLAROWANYCH itd.). Wiążę to z faktem, że (co prawda wymaga to pogłębionych badań dalej, tutaj traktuję to jako sygnał badawczy) respondenci są na etapie zewnątrz sterowności, być może gdyby kohorta badawcza składała się z bardziej doświadczonych członków tych organizacji mogło być inaczej. A może jest także tak, że organizacje też mają z tym problem, że ich członkowie odbierają ich propozycje naskórkowo, powierzchownie, pod wpływem nacisku lidera, drużynowego, duszpasterza, a gdy zostają sami („pokazują zupełnie inną twarz” - i nie jest to domysł starego badacza, tylko spostrzeżenie na kanwie tych badań).
3. Młodzi potrzebują drogowskazów, postaci wzorotwórczych, autorytetów- tak stanowi wykładnia psychologii społecznej, rozwojowej, socjologii młodzieży, pedagogiki- akurat te potrzeby w świetle wyników badań są zakwestionowane. Nie mają takiej potrzeby (i tutaj warto znów otworzyć nową ścieżkę badawczą – kontynuując ten nurt), być może, że w ich miejsce wstawiają tutorów, osobistych trenerów, celebrytów, a może w świecie globalnej, rozproszonej odpowiedzialności, pojawia się także rozproszony, zmultiplikowany i opakowany w swoiste 3d Avatar, jako wystarczający wzór dla młodzieży? Jednocześnie pojawia się tu swoista prawidłowość, podczas gdy młodzież z MRM nie unikała odpowiedzi o ikony wzorotwórcze postaci, czy hamulcowych i najczęściej lokowała swoje sympatie po przeciwnej stronie politycznej niż aktualna koalicja rządząca, tak członkowie ZHR jak i KSM unikali takich identyfikacji, stronili od opowiedzenia się. W przypadku ZHRu chodzi o uniknięcie stygmatu „reżimowe harcerstwo”, w przypadku KSM dystansowania się do polityki.